

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Komparace výkonnosti ekonomiky USA a Číny

Azim Shaymanov

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Azim Shaymanov

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Komparace výkonnosti ekonomiky USA a Číny

Název anglicky

Comparison of USA and China economies

Cíle práce

Cílem práce je analýza a porovnávání ekonomiky Čínské lidové republiky a Spojených států amerických od roku 1980 do roku 2015, za pomoci hlavních makroekonomických ukazatelů těchto zemí. V teoretické části budou definovány a popsány makroekonomické ukazatele a jejich metody výpočtu. Na začátku analytické části bude provedeno hodnocení pozitivních ekonomických, politických a sociálních faktorů, které v těchto zemích ovlivnily ekonomický růst v tomto období. Dále bude provedena analýza makroekonomických ukazatelů těchto zemí. Závěrem bude posouzení toho, jak Čína v takovém krátkém časovém horizontu téměř předstihla USA v ekonomické sféře.

Metodika

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části budou popsány makroekonomické ukazatele, na základě kterých budou dané ekonomiky porovnány. Makroekonomické ukazatele a metody jejich výpočtu budou popsány pomocí rešerše odborné literatury. Druhá, analytická část bude věnována komparaci ekonomik Čínské lidové republiky a USA pomocí uvedených makroekonomických ukazatelů, jako HDP, nezaměstnanost, státní dluhy, inflace a státní rozpočty. Data pro vyhodnocení stavu Čínské a Americké ekonomiky je získána z Amerických, Čínských i mezinárodních informačních zdrojů jako je Ministerstvo financí USA, Ministerstvo financí Číny, Světová Obchodní Organizace, Americký Statistický Úřad, Národní Statistický Úřad Číny. Získané informace budou zpracovávány do tabulek a grafů a budou interpretovány tak, aby v celku ukazovaly ekonomickou situaci obou států a jejich ekonomický vývoj za tuto dobu.

Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Čína, ekonomika, HDP, inflace, nezaměstnanost, platební bilance, státní rozpočet, USA, výkonnost ekonomiky, vývoj

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, Josef a kol. Makroekonomie – teorie a praxe. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. Makroekonomie. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5

PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie – základní kurz. Praha: DRUCKVO, 2007, 278s. ISBN: 978-80-86175-58-4

SHUXUN, Chen a Charles, Wolf Jr. China, the United States, and the global economy. Arlington: RAND, 2001, 306 s. ISBN 0-8330-2963-0

SUPJAN, B. Ekonomika USA: učebnice. Piter, Pětrohrad, 2003, 651 s. ISBN 5-314-00087-3

YOUNG ROK CHEONG, FAN GANG, YUNG CHUL PARK, BARBARA STALLINGS, YUNJONG WANG, WING THYE WOO, GENG XIAO, XIE PING, XIAOJING ZHANG: China's Role in Asia and the World Economy: Fostering Stability and Growth. FONDAD, The Hague, 2013, 317s. ISBN: 90-74208-22-3

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Komparace výkonnosti ekonomiky USA a Číny" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20.03.2020

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí práce Ing. Kamile Veselé, Ph.D. za odborné vedení a spolupráci při zpracování bakalářské práce.

Komparace výkonnosti ekonomiky USA a Číny

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu ekonomik USA a Číny za období 1980-2018. Hlavním cílem práce je porovnat hlavní ekonomické ukazatele obou států a na jejich základě zhodnotit současný stav ekonomik USA a Číny.

Práce je rozdělena na dvě části. V první – teoretické části jsou podrobně popsány hlavní ekonomické ukazatele, kterými jsou HDP, inflace, nezaměstnanost, obchodní bilance a státní dluh.

Vzhledem k tomu, že sledované období je docela velké a pro snadnější popis a grafické znázornění ekonomických ukazatelů je praktická část rozdělena do dvou období: 1980-2000 a 2001-2018. V této části jsou použity ekonomické ukazatele zmíněné v první části pro srovnání ekonomik Číny a USA.

Závěr práce obsahuje shrnutí praktické části a hodnotí efektivitu ekonomik USA a Číny během sledovaného období.

Klíčová slova: Čína, USA, ekonomika, HDP, inflace, nezaměstnanost, obchodní bilance, státní rozpočet, výkonnost ekonomiky, vývoj.

Comparison of USA and China economies

Abstract

The bachelor's thesis is focused on the analysis of the economies of the USA and China for the period of 1980-2018. The main aim of the thesis is to compare the main economic indicators of both states and on their basis to evaluate the current state of the economies of USA and China. The thesis is divided into two parts. In the first - theoretical part, the main economic indicators are described in detail, which are GDP, Inflation, unemployment, trade balance and state debt.

Since the study period is too long and for the ease of the description and graphic illustration of the data, the practical part is divided into two periods: 1980-2000 and 2001-2018. In this part, the economic indicators mentioned in the first part are used to compare the economies of China and USA.

The conclusion of the work contains the summary of the practical part and evaluates the efficiency of the economies of the USA and China during the study period.

Keywords: China, USA, economy, GDP, inflation, unemployment, trade balance, state budget, efficiency of the economy, development.

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Hrubý domácí produkt	15
3.1.1 Členění HDP	16
3.1.2 Metody výpočtu HDP	17
3.2 Inflace.....	19
3.2.1 Měření inflace	19
3.2.2 Klasifikace inflace	20
3.2.3 Příčiny inflace	21
3.3 Nezaměstnanost.....	22
3.3.1 Míra nezaměstnanosti	22
3.3.2 Druhy nezaměstnanosti.....	23
3.3.3 Dopady nezaměstnanosti	25
3.4 Zahraniční obchod.....	25
3.4.1 Složky zahraničního obchodu	25
3.4.2 Formy obchodní politiky	26
3.5 Státní dluh	26
3.5.1 Státní rozpočet	26
3.5.2 Státní dluh	27
4 Vlastní práce	28
4.1 1980-1999	28
4.1.1 HDP	28
4.1.1.1 HDP na obyvatele v paritě kupní síly	28
4.1.1.2 Struktura HDP	29
4.1.2 Inflace	30
4.1.3 Nezaměstnanost	32
4.1.3.1 Podíl zametných osob podle sektoru ekonomiky	34
4.1.4 Zahraniční obchod	36
4.1.4.1 Export	36
4.1.4.2 Import	38
4.1.4.3 Obchodní bilance.....	40
4.1.5 Státní dluh	41

4.2	2000-2018.....	42
4.2.1	HDP.....	42
4.2.1.1	HDP na obyvatele v paritě kupní síly	42
4.2.1.2	Struktura HDP	43
4.2.2	Inflace.....	45
4.2.3	Nezaměstnanost	47
4.2.3.1	Podíl zaměstnaných osob podle sektoru ekonomiky	48
4.2.4	Zahraniční obchod.....	50
4.2.4.1	Export	50
4.2.4.2	Import	53
4.2.4.3	Obchodní bilance	54
4.2.5	Státní dluh	55
5	Výsledky a diskuse	58
5.1	HDP.....	58
5.2	Inflace.....	58
5.3	Nezaměstnanost.....	58
5.4	Zahraniční obchod.....	59
5.5	Státní dluh.....	59
6	Závěr.....	60
7	Seznam použitých zdrojů.....	61
7.1	Knižní zdroje	61
7.2	Internetové zdroje.....	61

Seznam obrázků

Obrázek 1	Vzorec pro vypočet ČDP.....	16
Obrázek 2	Vzorec pro vypočet HNP.....	16
Obrázek 3	Vzorec pro vypočet HDP výdajovou metodou.....	18
Obrázek 4	Vzorec pro vypočet HDP výrobní metodou	18
Obrázek 5	Vzorec pro vypočet HDP důchodovou metodou.....	18
Obrázek 6	Vzorec pro vypočet míry nezaměstnaností.....	23

Seznam grafů

Graf 1:	Poptávková inflace	21
Graf 2:	Nabídková inflace.....	22
Graf 3:	HDP na obyvatele USA ČLR a světa v paritě kupní síly za období 1980-1999	28
Graf 4:	Struktura HDP ČLR v období 1980-1999	29
Graf 5:	Struktura HDP USA v období 1980-1999	30
Graf 6:	Vývoj míry inflace v ČLR a USA v letech 1980-1999, (v %)	31
Graf 7:	Vývoj obecné míry nezaměstnanosti ČLR a USA v letech 1980–1999, (v %).....	33

Graf 8: Podíl zaměstnaných osob podle sektoru ekonomiky ČLR za období 1980-1999...	35
Graf 9: Podíl zaměstnaných osob podle sektoru ekonomiky USA za období 1980-1999..	35
Graf 10: Export ČLR a USA za období 1980-1999, (v mld. USD).....	37
Graf 11: Import ČLR a USA za období 1980-1999, (v mld. USD).....	39
Graf 12: Obchodní bilance ČLR a USA v letech 1980-1999, (v mld. USD)	40
Graf 13: Poměr státního dluhu ČLR a USA k HDP v letech 1980-1999	41
Graf 14: HDP na obyvatele USA ČLR a světa v paritě kupní síly v období 2000-2018 ...	43
Graf 15: Struktura HDP ČLR v období 2000-2019.....	44
Graf 16: Struktura HDP USA v období 2000-2019.....	44
Graf 17: Vývoj míry inflace v ČLR a USA v letech 2000-2018, (v %)	46
Graf 18: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti ČLR a USA v letech 2000–2018, (v %)...	47
Graf 19: Podíl zaměstnaných podle sektoru ekonomiky ČLR za období 2000–2018.....	49
Graf 20: Podíl zaměstnaných podle sektoru ekonomiky USA za období 2000–2018.....	50
Graf 21: Export ČLR a USA v letech 2000-2018, (v mld. USD)	51
Graf 22: Import ČLR a USA v letech 2000-2018, (v mld. USD).....	54
Graf 23: Obchodní bilance ČLR a USA v letech 2000-2018, (v mld. USD)	55
Graf 24: Poměr státního dluhu ČLR a USA k HDP v letech 2000-2018	56

Seznam použitých zkratk

HDP – Hrubý domácí produkt

USA – Spojené státy americké

ČLR – Čínská lidová republika

HNP – Hrubý národní produkt

ČDP – Čistý domácí produkt

PPS – Parita kupní síly

WTO – Světová obchodní organizace

1 Úvod

V dnešní době předhánění se mezi Spojenými státy americkými a Čínskou lidovou republikou nezasahuje pouze sféru ekonomickou, ale i sféru vzdělávací, sportovní, politickou atd.

V současnosti Spojené státy americké jedničkou ve světové ekonomice. Vzhledem k tomu, že dolar je hlavní světovou rezervní měnou, 2/3 světových financí jsou soustředěny v amerických dolarech (SHEN, 2018, s.479-504). Po druhé světové válce dosud vládnoucí libru zastínil dolar. I navzdory velkému státnímu dluhu Spojených států amerických, který v roce 2018 činil více než 23 trilionů dolarů, absolutní většina světových států včetně států evropských preferuje investovat své finance v americkou ekonomiku. Fakt, že poprvé od roku 1917 společnost Standard & Poor's snížila kreditní ohodnocení ekonomiky Spojených států amerických eviduje o změnách, které se teď dějí ve světové ekonomice a o tom, že pozice Spojených států amerických jako vedoucího světové ekonomiky není tak silná, jak bývala. Mimo to, na základě nedávných zpráv politika prezidenta USA, Donalda Trumpa, nutí další společnost (Fitch) přezkoumat kreditní ohodnocení ekonomiky USA. (LU, 2017, s. 1032-1045)

Čínská lidová republika po přechodu od plánované ekonomiky k ekonomice tržní ve druhé polovině roku 1970 udělala rychlý skok z agrární ekonomiky ke druhé světové ekonomice. Mohlo by se zdát, že země se socialistickou formou vlády nemůže budovat ekonomiku, která by mohla soutěžit na stejné úrovni s ekonomickými giganty jako jsou Německo, Japonsko, Francie a zejména Spojené státy americké, ale Čínská lidová republika popřela všechny tyto argumenty. Čínská měna juan byla zařazena ke měnám Mezinárodního měnového fondu. Debata ohledně toho, jestli by Čínská lidová republika dokázala dohnat Spojené státy americké v ekonomických podmínkách se už nadále neřeší. Nynější otázkou je pouze za jak dlouhou dobu by to byla schopna zvládnout.

Dle názoru současných odborníků čínská ekonomika má hodně nevýhod. Úroveň korupce v Čínské lidové republice, a to včetně vlády, je jedna z nejvyšších na světě, což výrazně snižuje míru důvěry ze strany investorů. Navzdory tomu, že se čínský vůdce Xi Jinping snaží zbavit korupce ve všech sférách ekonomiky, mnoho analytiků věří, že tyto snahy měly více cíle politické než cíle ekonomické (GENG, 2017, s. 245-254)

Kromě toho, životní prostředí Čínské lidové republiky je ve velmi špatném stavu, což je překážkou pro zvýšení průmyslu. Čínské lidové republiky. Například v Pekingu je

téměř vždy vidět smog. V důsledku toho vláda soustředí velké množství peněz na odstranění smogu (ZHANG, 2016,s. 1505-1514).

Jak je vidět, obě největší ekonomiky světa mají, jak své kladné strany, tak i své záporné strany, jejichž zkoumání by v budoucnosti umožnilo aplikovat jejich taktiky i na jiných státech.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je analyzovat a porovnat dvě největší ekonomiky světa – Čínské lidové republiky a USA od 80. let 20. století až do dnešní doby. Porovnávání bude prováděno na základě vývoje makroekonomických ukazatelů těchto států. Dalším cílem práce je na základě získaných dat zjistit rozdíl čínské ekonomiky od americké.

Cílem práce je analýza a porovnávání ekonomiky Čínské lidové republiky a Spojených států amerických od roku 1980 do roku 2018, za pomoci hlavních makroekonomických ukazatelů těchto zemí. V teoretické části budou definovány a popsány makroekonomické ukazatele a jejich metody výpočtu. V analytické části bude provedeno hodnocení pozitivních ekonomických, politických a sociálních faktorů, které v těchto zemích ovlivnily ekonomický růst v tomto období. Dále bude provedena analýza makroekonomických ukazatelů těchto zemí. Závěrem bude posouzení toho, jak Čína v takovém krátkém časovém horizontu téměř předstihla USA v ekonomické sféře.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části budou popsány makroekonomické ukazatele, na základě kterých budou dané ekonomiky porovnány. Makroekonomické ukazatele a metody jejich výpočtu budou popsány pomocí metody odborné literatury. Druhá, analytická část bude věnována komparaci ekonomik Čínské lidové republiky a USA pomocí uvedených makroekonomických ukazatelů, jako HDP vyjádřený na obyvatele, obecná míra nezaměstnanosti, státní dluh, inflace (CPI) a zahraniční obchod. Data pro vyhodnocení stavu čínské a americké ekonomiky je získána z amerických, čínských i mezinárodních informačních zdrojů jako například Ministerstvo financí USA, Ministerstvo financí Číny, Světová obchodní organizace, Světová Banka, Americký statistický úřad a Národní statistický úřad Číny. Získané informace budou zpracovávány do tabulek a grafů a budou interpretovány tak, aby v celku ukazovaly ekonomickou situaci obou států a jejich ekonomický vývoj za tuto dobu. Využita bude metoda deskripce, komparace, analýzy. Vzhledem k tomu, že sledované období sestává z téměř 40 let, bude porovnání ekonomik států rozděleno do dvou částí: od roku 1980 do roku 2000, kdy se Čína stala členem Světové obchodní organizace, a od roku 2001 do současnosti.

3 Teoretická východiska

První část této práce bude věnována hlavním makroekonomickým ukazatelům jako jsou hrubý národní a domácí produkt, míra nezaměstnanosti, míra inflace, s jejichž pomocí bude provedeno srovnání ekonomik USA a Čínou.

3.1 Hrubý domácí produkt

V ekonomické teorii se pro měření objemu národní produkce využívá řada ukazatelů, z nichž nejdůležitějším a nejčastěji používaným ukazatelem výsledků agregované ekonomické aktivity státu je hrubý domácí produkt (HDP) nebo anglický Gross Domestic Product (GDP), který představuje tržní hodnotu všech finálních statků a služeb vytvořených na určitém území za určité časové období (PAVELKA, 2007,s.18).

HDP je ukazatelem, který vyjadřuje hodnotu **finálních** statků a služeb. To znamená, že do HDP není zahrnutá cena meziproduktů a služeb používaných ve výrobním procesu (jako jsou suroviny, materiály, pohonné hmoty, energie, velkoobchod, obchodní a finanční služby apod.). Proto v definici HDP hovoříme o finálních statcích a službách. Finálním produktem jsou statky a služby prodané konečnému spotřebiteli. Tyto statky a služby jsou konzumovány v domácnostech nebo podnicích, a nepodílejí se na další produkci na rozdíl od meziproduktů. Potraviny, pračky a kadeřnické služby nakoupené domácnostmi jsou typickým příkladem spotřeby finálních statků a služeb.

Při výpočtu HDP se tedy používá **teritoriální** princip, podle něhož jsou produkty vytvářeny vnitřními výrobními faktory bez ohledu na to, kdo je jejich skutečným vlastníkem (domácí nebo zahraniční podnik). Vlastníky výrobních faktorů mohou být všechny hospodářské jednotky (podniky, domácnosti) bez ohledu na jejich státní příslušnost a občanství, které působí na území daného státu (PAVELKA, 2007,s.18). Například hodnota výrobků vyrobených čínskou společností působící na území Německa bude zahrnuta do HDP Německa.

Určité časové období znamená, že HDP musí být vypočítán po určitou dobu. Obvykle se HDP vypočítává za 1 rok. Obvykle při analýze výkonnosti ekonomiky určitého státu, HDP se přepočítá na jednoho obyvatele. Tato metoda přepočtu HDP je velmi užitečná při porovnávání ekonomik několika zemí mezi sebou. Kromě toho, HDP lze vyjádřit v absolutní veličině. To dává možnost určit, jak pevná je ekonomika státu (NEČAS, 2012,s.24).

3.1.1 Členění HDP

Rozlišuje se nominální HDP a reálný HDP. Jejich rozdíl spočívá v tom, že každý z nich je vypočten v rozdílných cenách. Nominální HDP se počítá v běžných cenách a jeho velikost závisí na změnách tržních cen a objemu prodávaných statků a služeb (BRČAK, 2014, s.18).

Reálný HDP odráží hodnotu všech výrobků a služeb vyrobených v daném roce a vyjádřených v cenách základního roku (MANKIW, 1999, s.477). Jako základní období může být použito jakékoliv časové období, například pro srovnání výroby za různé roky je možné porovnat 2010 a 2015. Jestli rok 2010 je vybrán jako základní rok, tak to znamená, že reálný HDP v roce 2015 je vypočten v cenách roku 2010.

Čistý domácí produkt se měří odečtením odpisů kapitálu z HDP, tj. to je hodnota investičního majetku, který zůstává ve výrobním sektoru (ŽÁK, 2002, s.309).

Obrázek 1: Vzorec pro výpočet ČDP

$$\text{ČDP} = \text{HDP} - A$$

Zdroj: Brčak, 2014. s.18

V případě výpočtu čistého národního produktu (ČNP) se odpisy odečítají od hrubého národního produktu (HNP), který je hodnotou všech finálních statků a služeb vyrobených rezidenty daného státu neboli použitím národních výrobních faktorů daného za určité období (obvykle za rok) (BRČAK, 2014, s.19). HDP a HNP jsou samozřejmě dva různé ukazatele. HDP odráží součet všech finálních statků a služeb vyrobených v daném území bez ohledu na to, kdo je vlastníkem výrobních faktorů a v případě HNP je důležité kdo je vlastníkem výrobních faktorů bez ohledu na jejich zeměpisnou polohu. Rozdíl mezi těmito ukazateli lze posoudit podle následujícího vzorce:

Obrázek 2: Vzorec pro výpočet HNP

$$\text{HNP} = \text{HDP} + \Delta$$

Zdroj: Brčak, 2014. s.20

kde Δ představuje saldo důchodu rezidentů plynoucích ze zahraničí a důchodu nerezidentů získaných v tuzemsku (BRČAK, 2014, s.19).

3.1.2 Metody výpočtu HDP

HDP lze vypočítat pomocí různých metod, tyto metody však poskytují stejné výsledky.

Výdajová metoda

Při výpočtu HDP výdajovou metodou se HDP spočítá jako součet následujících hodnot:

1. Spotřebních výdajů domácností (C).
2. Hrubých investic (I).
3. Vládních výdajů na nákup statků a služeb (G).
4. Čistého exportu čili salda zahraničního obchodu (NX).

Výdaje domácností na osobní spotřebu (C) zahrnují:

- a) zboží dlouhodobé spotřeby, ke kterým patří automobily, nábytek a spotřebiče, k nim však nemůžeme zařadit nákup bytu, protože náklady na nákup bytu by byli klasifikovány jako investice) (ABEL, 2010, s.64);
- b) ostatní typy zboží, které jsou rychle spotřebovány, jako jsou potraviny, oděvy a zboží pro domácnost;
- c) různé služby, ke kterým můžeme zařadit zdravotnictví, výuku apod.

Výdaje domácností na osobní spotřebu jsou největší částí výdajů, která obvykle tvoří 2/3 HDP USA (ABEL, 2010, s.64).

Investiční výdaje (I) zahrnují jenom výdaje, které zvyšují výrobní kapacitu. K nim patří například nákup budov, strojů, technologií atd (PAVELKA, 2007, s.19).

Vládní výdaje na nákup statků a služeb (G) jsou výdaje státních složek a orgánů na všech úrovních na nákup zboží a platbu za pracovní služby zaměstnanců ve veřejném sektoru. Vládní výdaje na nákup statků a služeb ve Spojených státech nedávno činily zhruba jednu pětinu HDP (ABEL, 2010, s.65). Kromě výdajů na nákup statků a služeb vláda má také výdaje na transfery. Transfery představují dávky sociálního zabezpečení, zdravotní péče, podpory v nezaměstnanosti, podporu sociálně nechráněných občanů apod. Nicméně, HDP nezahrnuje transferové platby, protože transferové platby nejsou platbou za poskytovanou službu a stát za jejich poskytnutí nezískává žádnou protihodnotu (PAVELKA, 2007, s.24). Čistý export (NX) představuje rozdíl mezi exportem a importem dané země. Export (X) představuje statky a služby, vyrobené na daném území, a které jsou prodávány do jiných států, tj. do zahraničí. Import (M) představuje statky a služby,

vyrobené jinými státy, které nakupuje dané země. Důvodem odečtení importu od exportu je to, že importované statky a služby už byli obsaženy v jiných složkách hrubého domácího produktu. (MANKIWI, 1999, s.475)

Zde uvedené hodnoty představují objem HDP označený symbolem Y a ukazují tržní ocenění roční produkce:

Obrázek 3: Vzorec pro výpočet HDP výdajovou metodou

$$Y = C + I + G + NX$$

Zdroj: Brčák, 2014, s.16

Výrobní metoda

Při použití výrobní metody se HDP vypočítá jako součet přidaných hodnot, které byly vytvořeny v různých sektorech ekonomiky a čistých daní na produkty. Přidanou hodnotu pro každý sektor ekonomiky lze vypočítat odečtením nákladů na polotovary, které byly použity k výrobě zboží a služeb z tržní hodnoty výrobků a služeb. Protože HDP je vyjádřen v tržních cenách, je nutné nepřímé daně sečíst s přidanými hodnotami a odečíst dotace. (PAVELKA, 2007, s.24)

Obrázek 4: Vzorec pro výpočet HDP výrobní metodou

$$\text{HDP} = \text{hodnota produkce} - \text{meziprodukt} + \text{daně z produktů} - \text{dotace}$$

Zdroj: Brčák, 2014, s.15

Důchodová metoda

Třetí metodou výpočtu HDP je důchodová metoda. Tato metoda je podobná výdajové metodě výpočtu HDP, ale v tomto případě se HDP vypočítá jako součet prvotních důchodu všech ekonomických subjektů dané země. (BRČÁK, 2014, s.15)

Obrázek 5: Vzorec pro výpočet HDP důchodovou metodou

$$\text{HDP} = \text{mzdy a platy} + \text{renty} + \text{úroky} + \text{zisky} + \text{odpisy} + \text{nepřímé daně zmenšené o dotace}$$

Zdroj: Pavelka, 2006, vlastní zpracování

3.2 Inlace

Inlace představuje růst všeobecné cenové hladiny neboli pokles kupní síly peněžní jednotky (BRČAK, 2014, s.15) (HOLMAN, 2011, s.538). To znamená, že za stejné množství peněz můžeme koupit méně zboží a služeb než dříve. Opačným jevem inflace je deflace, která znamená pokles cenové hladiny, totiž je charakterizovaná poklesem cen na zboží a služby (RUSMICOVÁ, 2003, s. 82). Existuje také pojem dezinflace, který znamená pokles míry inflace. Tento jev charakterizuje situaci, když inflace roste, ale pomalejším tempem. (PAULIK, 2008, s. 56)

3.2.1 Měření inflace

Cenová hladina je definovaná jako průměrná úroveň cen statků v ekonomice. Pro vyjádření cenové hladiny se používají cenové indexy, mezi nichž patří Index spotřebitelských cen (CPI), deflátor HDP a index cen Výrobců (PPI). (ŽÁK, 2002, s.137)

Index spotřebitelských cen (CPI)

Index spotřebitelských cen odráží inflaci z pohledu spotřebitelů. CPI je zpravidla vypočítáván měsíčně a představuje vážený průměr různých položek spotřebitelských výdajů (jako jsou potraviny, služby, oblečení, domácí spotřebiče atd.) Celkem tento koš se skládá ze 729 statků a služeb (PAVELKA, 2007, s.137). Jednoduše řečeno, statistikové jdou na trh a kupují si spotřební koš. Pokud cena spotřebního koše v základním období je 1000 Kč a o rok později stejný koš stojí 1200 Kč, bude to znamenat, že cena spotřebního koše vzrostla o 20 % a inflace za rok se rovná 20 %.

Deflátor hrubého domácího produktu

Dalším cenovým indexem je deflátor HDP, který slouží pro sledování pohybu cen (MANKIW, 1999, s.477). Deflátor HDP se liší od CPI tím, že zahrnuje širší počet statků a služeb, které se mění každý rok, zatímco soubor statků a služeb u CPI je fixní. (PAVELKA, 2007, s.137) Deflátor HDP lze vyjádřit podílem mezi nominálním HDP a reálným HDP.

Index cen výrobců (PPI)

Index cen výrobců je založen na stejném principu jako index spotřebitelských cen. Rozdíl se spočívá v tom, že složení koše indexu cen výrobců se liší od koše indexu spotřebitelských cen. Mezi PPI a CPI existuje vztah, neboť pokud například vzrostou ceny na suroviny, pak po určité době pravděpodobně vzrostou ceny finálních statků a služeb, což může zase způsobit zvýšení indexu spotřebitelských cen. (PAVELKA, 2007, s.137)

3.2.2 Klasifikace inflace

Existuje několik přístupů klasifikaci inflace, mezi kterými je jednou z nejběžnějších metod klasifikace inflace podle tempa růstu cenové hladiny. Podle tohoto přístupu je inflace dělena na mírnou inflaci, pádivou inflaci a hyperinflaci.

Mírná inflace

Mírná inflace představuje jev, při kterém je tempo růstu cen je nižší než tempo růstu výroby. Mírná inflace je charakterizovaná poměrně nízkou mírou růstu cen – do 10 % ročně. Tento typ inflace je typický pro většinu zemí s rozvinutými tržními ekonomikami. Například průměrná míra inflace v zemích Evropského společenství v únoru 2018 činila 1,1 % (EUROSTAT, 2018). Důsledky tohoto typu inflace jsou pro ekonomiku spíše pozitivní: vyskytuje se důvěra občan k penězům a občané jsou ochotní uzavírat smlouvy v penězích. (PAVELKA, 2007, s.144)

Existuje však riziko, že se mírná inflace přemění v další typ inflace.

Pádívá inflace

Tento typ inflace je charakterizován poměrně vysokou mírou obecnění peněz a růst cenové hladiny může dosahovat desítky a stovky procent za rok. Pádívá inflace odráží nestabilitu ekonomické situace, dochází k selhání peněz, což vede k nedůvěře subjektů k penězům a oni se snaží nahrazovat peníze jinými aktivy jako zlato nebo zahraniční měny. (ŽÁK, 2002, s.555)

Hyperinflace

Hyperinflace je katastrofickým jevem v ekonomice. Tento typ inflace představuje intenzivní růst cenové hladiny a míra inflace může dosahovat stovky nebo tisícovky procent ročně, což vede k tomu, že kupní síla peněz se rovná nule. Subjekty opouštějí peníze a používají mnohem méně efektivní formu obchodování – barter. Řešením pro zvládnutí hyperinflace by mohla být měnová reforma. (BRČÁK, 2014, s.132)

Z hlediska projevu lze inflaci dělit na **otevřenou, potlačenou a skrytou** (PAULIK, 2008, s.62).

Inflace je považována za **zjevnou** (otevřenou), když dochází k růstu cenové hladiny a vláda má možnost kontroly inflace. V případě, když vláda zavádí administrativní opatření pro kontrolu cenové hladiny, jde o **potlačenou inflaci**. V tomto případě nemůže tržní mechanismus správně fungovat, což může vést ke vzniku šedé ekonomiky, korupci, úsporám deficitního zboží atd. Jestliže po určité době příčiny inflace přetrvávají, statní orgány pomoci dalších administrativních opatření přeměnit potlačenou inflaci v inflaci

zjevnou. (RUSMICOVÁ, 2003, s.81)

Skrytá inflace je charakterizovaná potlačením růstu cen ze strany státních orgánů. Na trhu zboží a služeb vzniká nerovnováha mezi poptávkou a nabídkou, a to vede k tomu, že peníze odcházejí z oficiálního oběhu a vzniká stínová ekonomika. (NEČAS, 2012, s.27)

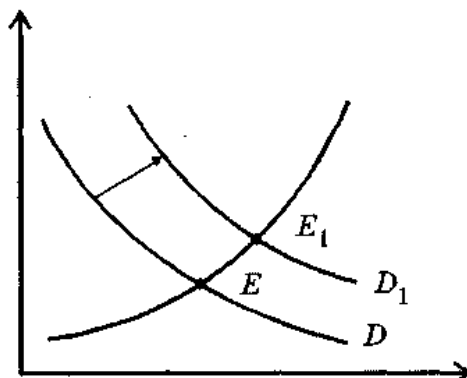
3.2.3 Příčiny inflace

Podle příčin vzniku je inflace dělená na poptávkovou a nabídkovou neboli nákladovou.

Poptávková inflace

Poptávková inflace nastává v případě, když existuje nerovnováha mezi agregátní poptávkou a celkovou nabídkou ze strany poptávky. Poptávková inflace se projevuje v situaci, když příjmy domácnosti a podniků rostou moc rychle a výrobci nejsou tento růst schopni reagovat zvýšením objemu výrobků a služeb, což vede k růstu cen na výrobky (NEČAS, 2012, s.27). V tomto případě lze říci, že příliš velký objem peněz loví malý objem zboží a služeb (KAMAIEV, 2002, s.436). Obecně důvodem růstu agregátní poptávky může sloužit růst spotřebních výdajů domácnosti, vládních výdajů, růst investic. Níže uvedený graf znázorňuje poptávkovou inflaci.

Graf 1: Poptávková inflace

Zdroj: Kamaev, 2003, s.437

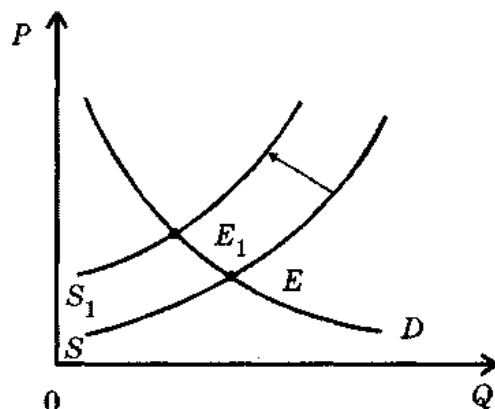
V případě růstu důchodů domácnosti roste jejich poptávka na statky a služby, a to vede k posunu poptávkové křivky nahoru, pokud se odpovídající mírou nezvýší nabídka.

Nabídková inflace

Nabídková (nebo nákladová) inflace je spojena s faktory, které ovlivňují růst průměrných nákladů na výrobu a následně i snížení agregátní nabídky (BRČAK, 2014, s.133). Růst těchto výrobních nákladů na jednotku produkce vede tedy ke snížení zisku firem, což vyvolává pokles nabídky a vytváří základ pro zvýšení ceny produktu. Z **Grafu 2**

lze vidět, že zvýšení cen statků a služeb (v důsledku zvýšení nákladů na výrobu) při stejné úrovni poptávky vede k posunu křivky nabídky vertikálně nahoru a růstu cenové hladiny.

Graf 2: Nabídková inflace

Zdroj: Kamaev, 2003, s.438

3.3 Nezaměstnanost

Z hlediska zaměstnaností podle P. Samuelsona lze obyvatelstvo státu rozdělit na 4 skupiny (NORDHAUS, 2007, s.651):

Zaměstnaní – osoby ve věku 16 let a více, které mají placené zaměstnání;

Nezaměstnaní – tato skupina zahrnuje osoby, které v současné době nejsou zaměstnaní, ale aktivně hledají práci přes úřad práce nebo jinými způsoby

Obyvatelstvo, které nespadá do těchto skupin činí skupinu **mimo pracovní silu**. K této skupině patří ženy v domácnosti, důchodce apod. Je také nutné identifikovat i *ekonomicky neaktivní obyvatelstvo*, které zahrnuje skupinu **mimo pracovní silu**, děti mladší 15 let se studenty atd. (PAVELKA, 2007, s.117)

Do čtvrté skupiny – **pracovní síly**, řadí Samuelson souhrn zaměstnaných a nezaměstnaných (NORDHAUS, 2007, s.651). Podle Pavelky, pracovní síla představuje *ekonomicky aktivní obyvatelstvo*. (PAVELKA, 2007, s.117)

3.3.1 Míra nezaměstnanosti

Stejně jako jiné makroekonomické ukazatele nezaměstnanost je lze měřit. Míra nezaměstnanosti se měří jako poměr nezaměstnaných a ekonomicky aktivního obyvatelstva vynásobený stem (NEČAS, 2012, s.27). Následující vzorec se používá k měření míry nezaměstnanosti.

Obrázek 6: Vzorec pro vypočet míry nezaměstnanosti

$$u = \frac{U}{E + U} = \frac{U}{L} * 100 [\%]$$

Zdroj: Nečas, 2012,s.27

kde

u je míra nezaměstnanosti v procentech

U – počet nezaměstnaných

E – počet zaměstnaných

L – počet ekonomicky aktivních obyvatel

3.3.2 Druhy nezaměstnanosti

Frikční nezaměstnanost

Frikční nezaměstnanost je spojena s hledáním práce. To se spočívá v tom, že hledání zaměstnání vyžaduje čas, proto osoba, která hledá práci, nějakou dobu je v nezaměstnaném stavu. Frikční nezaměstnanost zahrnuje nejen občany, kteří opouštějí svou práci a hledají nové zaměstnání, ale také i absolventy vyšších škol, kteří po získání specializace jsou nuceni získat práci, tudíž zvláštností frikční nezaměstnanosti je to, že práci hledají odborníci s určitou úrovní přípravy a kvalifikace (PAVELKA, 2007, s.119). Proto je hlavním důvodem tohoto druhu nezaměstnanosti nedokonalost informace o dostupnosti volných pracovních míst. (NEČAS, 2012, s.27)

Strukturální nezaměstnanost

Strukturální nezaměstnanost vzniká z důvodu nesouladu mezi kvalifikací nebo specialitou občanů hledajících práci s navrhovanými volnými pracovními místy. V důsledku technologického pokroku se struktura poptávky neustále mění a poptávka po pracovních expandujících odvětví se zvyšuje, což vede ke zvýšení poptávky po práci, zatímco poptávka po pracovních ze zanikajících odvětví klesá, a to vede ke propouštění pracovníků a zvýšení nezaměstnanosti. Tento typ nezaměstnanosti je charakterizován dlouhým obdobím hledání zaměstnání ve srovnání s frikční nezaměstnaností, v případě frikční nezaměstnanosti mají pracovníci nezbytnou kvalifikaci, zatímco v případě strukturální nezaměstnanosti nemohou pracovníci okamžitě dostat práci bez rekvalifikace, další odborné přípravy a možná změny místa svého bydliště. (SIDENKO, 1999, s.115)

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost se vyskytuje během deprese, krize nebo stagnace v ekonomice státu. Tento typ nezaměstnanosti se projevuje téměř ve všech sférách ekonomiky. Poptávka po zboží a objemu služeb klesá, což vede ke snížení celkového objemu výroby. V důsledku toho se celkový počet volných pracovních míst je mnohem nižší než počet nezaměstnaných (PAVELKA, 2007, s.120). Jedná se o nejzávažnější formu nezaměstnanosti.

Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Ekonomové také rozlišují dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnanost. V situaci, když lidi nechtějí pracovat za nabízenou mzdu nebo kvůli nějakému jinému důvodu a očekávají vhodnější nabídky práce, jde o dobrovolnou nezaměstnanost, protože lidi dobrovolně odmítají pracovní nabídky. Nedobrovolná nezaměstnanost představuje takovou situaci, když lidé chtějí pracovat, ale poptávka na trhu práce je nižší než nabídka. (NORDHAUS, 2007, s.291)

Přirozená míra nezaměstnanosti

Přestože stát se snaží snížit úroveň nezaměstnanost co nejvíce je třeba poznamenat, že neexistuje žádná taková situace, kdy by se míra nezaměstnanosti rovnala nule, protože vždy existují frikční a strukturální nezaměstnanosti. Této dva druhy nezaměstnanosti tvoří tzv. přirozenou míru nezaměstnanosti (DORNBUSCH, 1994, s.454). Přirozená míra nezaměstnanosti je taková míra, při které je zajištěna plná zaměstnanost a trh práce se nachází v rovnováze (HOLMAN, 2011, s.545). To znamená, že všichni lidé, kteří chtějí pracovat, najdou práci.

Mnozí ekonomové se domnívají, že přirozená míra nezaměstnanosti nepředstavuje nějaké určité číslo, ale pohybuje v rozmezí od 4 do 5 % (ABEL, 2010, s.130). Příčinou těchto kolísání může být následující:

- demografické změny na území daného státu – podle Pavelky, mládež a ženy představují skupinu obyvatel s vyšší úrovní nezaměstnanosti ve srovnání s průměrnou hodnotou míry nezaměstnanosti ostatní populace (PAVELKA, 2007, s.122). Příčinou vyšší míry nezaměstnanosti u žen, podle Abela a Bernanke je to, že ženy tráví hodně času pro výchovu dětí, a to vede k tomu, že u nich objevují dlouhé přestávky v kariéře. Vysoká míra nezaměstnanosti u mladých lidí je způsobena tím, že z důvodu nedostatku volného času při studiu, mladí lidé obvykle pracují na nekvalifikované práci, která má nestálý charakter. Do skupiny s vysokou mírou nezaměstnanosti také patří národnostní menšiny, které jsou z

důvodu neznalosti jazyka nebo diskriminace vykonávají práce se špatnými pracovními podmínkami a krátkodobou prací. (ABEL, 2010, s.572)

Příliš vysoké dávky v nezaměstnanosti ze strany státu stimulují růst nezaměstnanosti, protože při neustálém vysokém výnosu nezaměstnané osoby ztratí touhu pracovat. Dalším faktorem, který působí na přirozenou míru nezaměstnanosti jsou strukturální změny v ekonomice, které ovlivňují výše strukturální nezaměstnanosti. (PAVELKA, 2007, s.122)

3.3.3 Dopady nezaměstnanosti

Vysoká nezaměstnanost negativně ovlivňuje ekonomiku státu. Dopady nezaměstnanosti můžeme rozdělit na ekonomické a sociální. Ekonomické dopady spočívají v nákladech, které nese společnost jako celek a vlastně nezaměstnaní. Ekonomické dopady nezaměstnanosti se projevují v poklesu příjmů a životní úrovně jednotlivců, kteří jsou nezaměstnaní, a to vede ke snížení příjmové části rozpočtu v důsledku snížení daňových příjmů a snížení tržeb z prodeje statků a služeb.

Dalšími významnými dopady nezaměstnanosti jsou sociální, s nimiž se setkávají nezaměstnaní. Tyto dopady se projevují v tom, že pracovníci, které delší dobu nemají zaměstnání, ztrácí pracovní dovednosti a sebeúctu. To může vést ke zhoršení jejich fyzického a psychického zdraví, růstu kriminality atd. (ABEL, 2010, s.569)

3.4 Zahraněční obchod

Dalším makroekonomickým ukazatelem, který bude v této práci zkoumán, je zahraniční obchod. S rozvojem globalizačních procesů a v podmínkách nerovnoměrného rozdělování významných zdrojů hraje zahraniční obchod stále důležitější roli při zvyšování prosperity každého státu. Zahraniční obchod představuje soubor směnných transakcí, které jsou realizované přes hranice států. (FUCHS, 2003, s.240)

3.4.1 Složky zahraničního obchodu

Zahraniční obchod se skládá z 2 položek – exportu a importu. Podíl zboží a služeb vyráběných na území státu, který se vyváží do zahraničí za účelem zisku, je exportní součástí zahraničního obchodu. Z druhé strany import představuje celkový objem dováženého zboží a služeb na území státu ze zahraničí. V případě, že převažuje objem vývozu nad dovozem, bude saldo kladné. V opačném případě, kdy stát dováží více zboží a

služeb, než vyváží do zahraničí, bude saldo záporné. Pokud je objem dovozu a vývozu stejný, hovoří se o nulovém obchodním saldu. Je důležité poznamenat, že státy, ve kterých má jedna ze složek zahraničního obchodu výraznou převahu nad druhou složkou, mohou v případě nestabilní makroekonomické situace čelit obtížím.

3.4.2 Formy obchodní politiky

Zahraněční obchod se řídí zahraniční obchodní politikou státu, která se může projevit v následujících formách (PAULIK, 2002, s.132):

- Volný trh – stát nezasahuje do procesů probíhajících na trhu, ale spíše je stimuluje a poskytuje příznivé podmínky pro rozvoj tržních vztahů;
- Protekcionismus – stát za účelem ochrany zájmů místních producentů vytváří překážky vstupu na místní trh pro zahraniční výrobce;
- Diskriminace – jedná se o situaci, kdy stát staví překážky ve vztahu k určitému produktu nebo určitému výrobcí;
- Preference – poskytování výhod určitému výrobcí nebo státu;
- Bilateralita a Multilateralita – specifické obchodní ujednání mezi dvěma nebo více státy.

Stát při provádění své politiky zahraničního obchodu používá nástroje, které jsou rozděleny na přímé a nepřímé (RUSMICOVÁ, 2003, s.123). Mezi nepřímé nástroje patří intervence na devizovém trhu. Přímé nástroje zahraničního obchodu zahrnují dovozní kvóty, cla a neviditelné dovozní bariéry.

3.5 Státní dluh

3.5.1 Státní rozpočet

K plnění svých povinností potřebuje stát finanční prostředky, které čerpá ze státního rozpočtu. Státní rozpočet představuje centralizovaný peněžní fond, který tvoří, dělí a používají ústřední orgány státu, který vykonává následující funkci (PAULIK, 2002, s.110):

- 1) Alokační funkce, která spočívá ve tvorbě a využívání centralizovaných fondů na úrovni státní a územní samosprávy;
- 2) redistribuční funkce související s přerozdělováním příjmů, což vede k odstranění nerovnosti mezi obyvatelstvem a

3) Stabilizační funkce státního rozpočtu.

Často se však vyskytují případy, kdy rozpočtové příjmy, které zahrnují daně, přijaté úroky a příjmy, který stát dostává z pronájmu svého majetku, příjmy z prodeje státního majetku a dotace, nejsou dostatečné pro výkon funkcí států, což vede k rozpočtovému deficitu. (HELISEK, 2002, s.280)

K tomu dochází především proto, že vládní výdaje převyšují příjmy. V tomto případě se stát uchýlí k půjčkám vydáváním státních dluhopisů. Kumulace rozpočtových deficitů vede ke zvýšení státního dluhu. (KVASNIČKA, 2008, s.74)

3.5.2 Státní dluh

Státní dluh se chápe jako celková hodnota státních dluhopisů vydaných v kteroukoli konkrétní dobu (ABEL, 2010, s.726). V závislosti na geografické poloze kupujících těchto státních dluhopisů lze rozlišit vnitřní a vnější dluh. Vnitřní dluh představuje částku půjček obdržených od subjektů tohoto státu. Zahraniční dluh je soubor půjček od zahraničních subjektů.

Hlavními důvody zvýšení státního dluhu mohou být: (AGAPOVA, 2013, s.377)

- 1) zvýšení výdajů během války nebo během jiných krizových situací ve státě;
- 2) cyklický pokles v ekonomice a
- 3) Snížení daňových příjmů do rozpočtu v důsledku stimulace ekonomiky.

Velký státní dluh může pro stát v budoucnu znamenat určité potíže. Aby bylo možné splatit rostoucí státní dluh, lze zvýšit daňovou sazbu, což negativně ovlivní blahobyt obyvatelstva i hospodářství státu jako celku. Dalším velkým problémem je, že s růstem státního dluhu bude stát nucen poskytnout věřitelům stále více peněz jako úroky z půjček, což také negativně ovlivní ekonomiku země (ABEL, 2010, s.726).

4 Vlastní práce

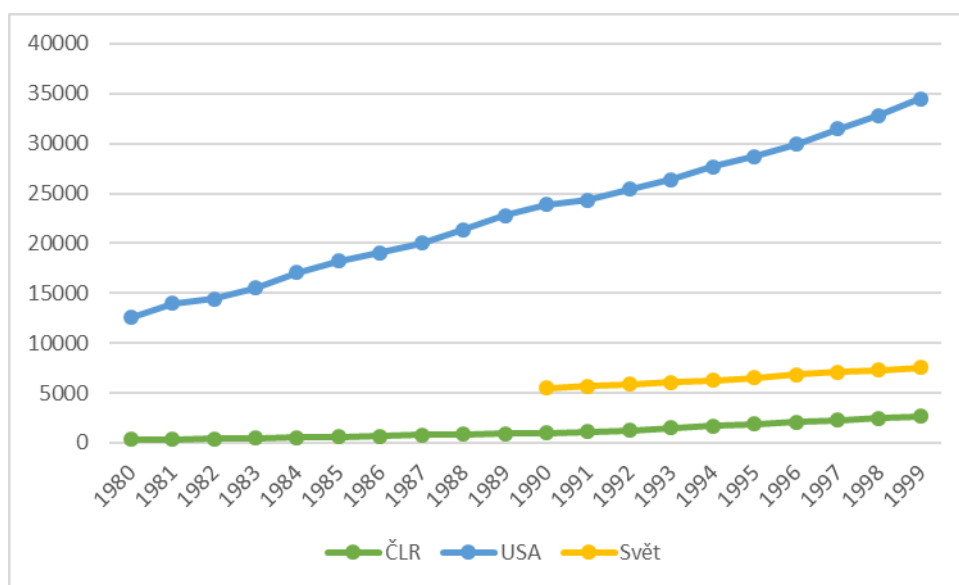
Jelikož práce zahrnuje téměř 40leté období, rozdělil autor sledované období na 2 části: a) 1980-1999, b) 2000-2018.

4.1 1980-1999

4.1.1 HDP

4.1.1.1 HDP na obyvatele v paritě kupní síly

Graf 3: HDP na obyvatele USA, ČLR a světa v paritě kupní síly za období 1980-1999 (v tis.USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Graf 3 ukazuje HDP na obyvatele v paritě kupní síly Spojených států a Číny v letech 1980 až 1999. Obrovský rozdíl v tomto ukazateli mezi zkoumanými zeměmi je viditelný pouhým okem. Jak je vidět z grafu, čínský HDP na obyvatele v prvních 20 letech nepřekročil 5 000 dolarů. Nehledě na nedostatek údajů o globálním HDP na obyvatele v paritě kupní síly za prvních 10 let lze předpokládat, že hodnota daného makroekonomického ukazatele v Číně byla stejně jako v dalších 10 letech nižší než hodnota celosvětového HDP na obyvatele.

Americký HDP na obyvatele byl v tomto období nad světovými hodnotami. Již v roce 1980 činila jeho hodnota 12 553 dolarů a mírně stoupala až do roku 1999. Tak obrovský rozdíl v hodnotě HDP na obyvatele je pochopitelný. Během osmdesátých a

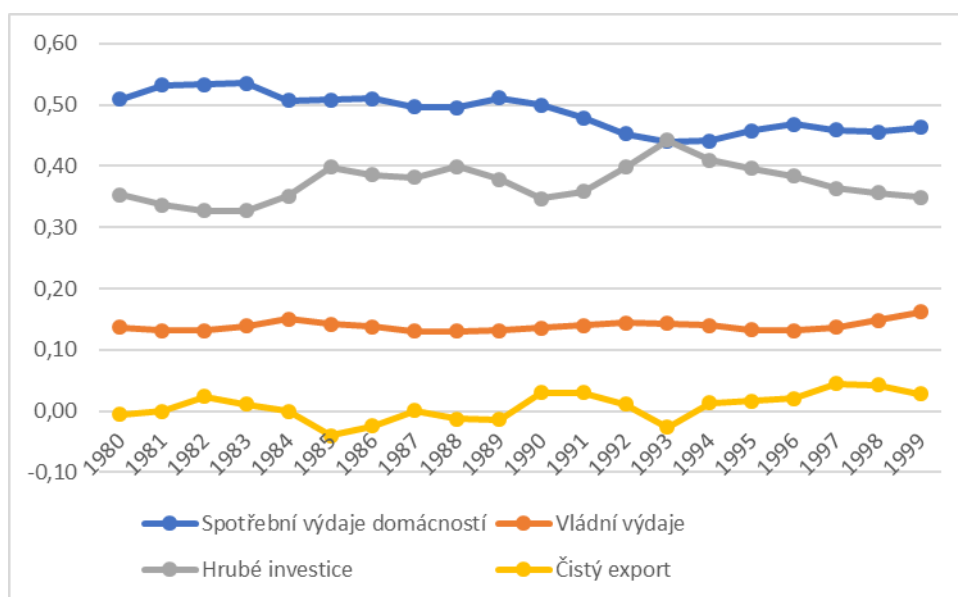
devadesátých let byly Spojené státy americké přední ekonomikou světa, zatímco Čína se svou neefektivní plánovanou ekonomikou byla na úrovni zaostalých afrických zemí. (LAU, 2015)

Důležitou roli ve vývoji tohoto ukazatele hraje také skutečnost, že populace Číny je mnohem větší než populace USA. Z **grafu 3** je dále patrné, že hodnota čínského HDP na obyvatele, který v roce 1980 činil pouze 311 dolarů, s výjimkou několika let, vykazoval v tomto období růst, i když ten růst byl pomalejší ve srovnání se Spojenými státy. Jeho hodnota za 20 let stoupla 8,5krát. Ve stejném období se zvýšila životní úroveň obyvatel Číny a milionům lidí se podařilo překročit hranici chudoby. (XINMING, 2004, s. 7550-7555)

4.1.1.2 Struktura HDP

Ve struktuře čínského HDP připadá největší podíl na spotřební výdaje domácností a hrubé investice. Během období 1980–1999 se hodnota spotřebních výdajů domácností pohybovala v rozmezí od 44 % do 54 % HDP. Hrubé investice činily od 33 % do 44 % čínského HDP. Hodnota vládních výdajů ve struktuře HDP byla relativně stabilní. Za toto období nepřekročily vládní výdaje 16 %. Nejmenší část čínského HDP tvořil čistý vývoz. Maximální hodnota čistého vývozu ve struktuře HDP se rovnala 4 %.

Graf 4: Struktura HDP ČLR za období 1980-1999

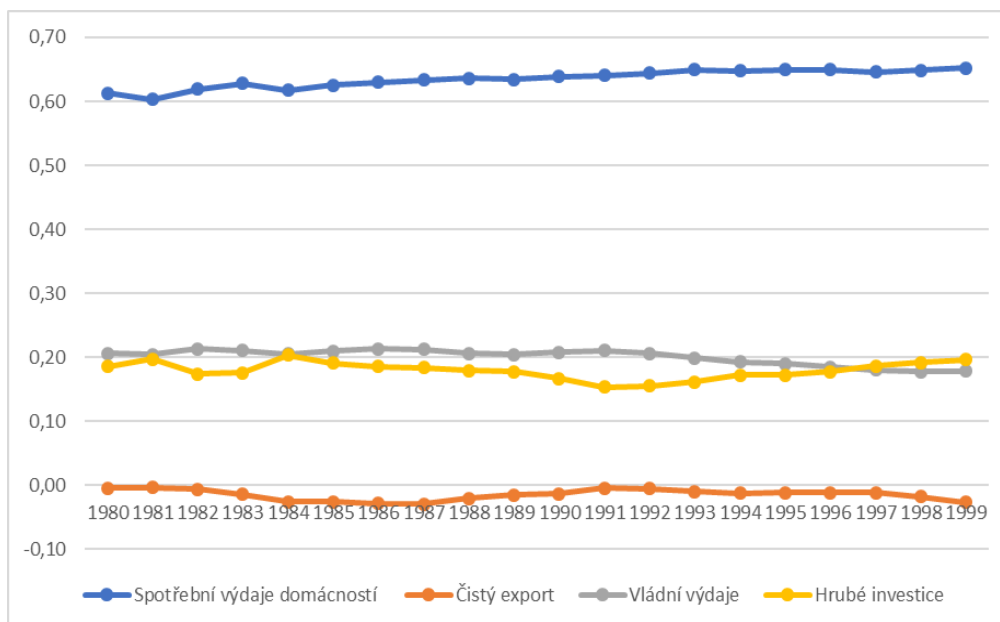

Zdroj: The Global Economy, 2018. Vlastní zpracování

Největší podíl na struktuře amerického HDP v období 1980–2000 představovaly spotřební výdaje domácností. Jak je vidět z grafu, jejich podíl nikdy nebyl menší než 60 %.

Vládní výdaje, které tvořily druhou největší část amerického HDP, se pohybovaly v rozmezí 18-21 %. Hodnota hrubých investic byla v širším rozmezí 15-20 %. Hodnota čistého exportu byla téměř vždy záporná.

Graf 5: Struktura HDP USA za období 1980-1999

Zdroj: Federal Bank of Dallas, 2019. Vlastní zpracování

4.1.2 Inflace

V průběhu transformace čínské ekonomiky byla pozorována období jak prudkého nárůstu inflace, tak krátkodobého období deflace. Během první dekády sledovaného období byla inflace v Číně v rozmezí -0,06 % - 20,6 %. Jak lze vidět z grafu, inflace v ČLR několikrát dosáhla hranice nad 10 %. V období od roku 1980 do roku 1990 došlo ke dvěma případům prudkého nárůstu inflace – v roce 1985 byla míra růstu 10,1 % a v roce 1988 činila její hodnota 12,1 %.

V prvním případě (v roce 1985) byl růst inflace reakcí na nové tržní podmínky, na posun (i když zpomalený) vedoucí role v ekonomice od komunistické strany k soukromým výrobcům. Tento přechod byl charakterizován oslabením státní kontroly nad cenovou hladinou většiny zboží a služeb. To vedlo ke zvýšení cen, které se od 50. let 20. století nezměnily. V důsledku nebývalého růstu inflace, pod tlakem konzervativního křídla komunistické strany, jakož i nespokojenosti občanů, byl stát nucen znovu zpřísnit kontrolu cen určitých statků, zejména životně důležitých produktů. (ZHANG, 2010, s. 373-388)

Ve druhém případě (v roce 1988) byl základním faktorem růstu inflace nadbytek peněžní zásoby v oběhu. Důvodem bylo to, že se zavedením reformy a dalším oslabením

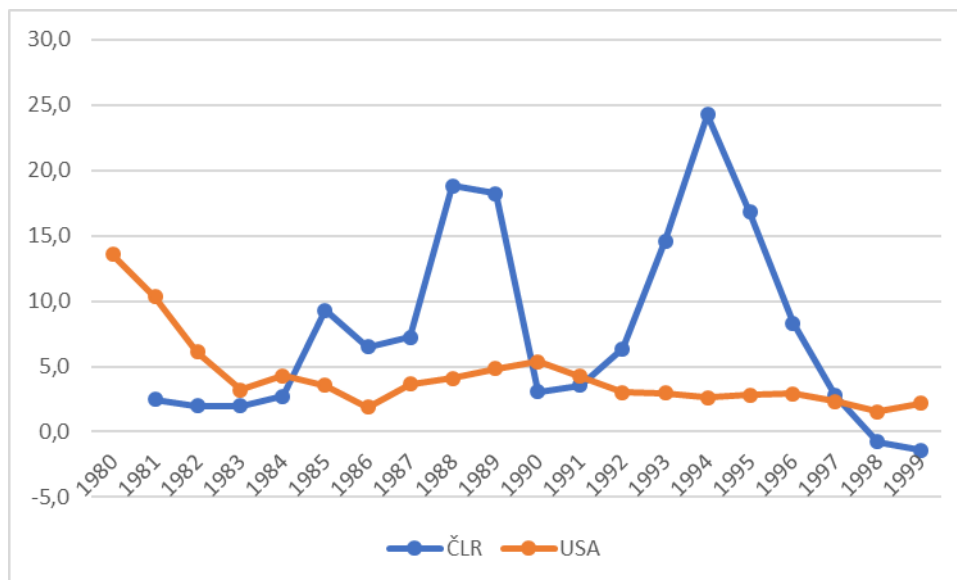
státní kontroly začaly podniky dostávat půjčky od bank na zvýšení produkce a na zvýšení mezd pro své zaměstnance. Vzhledem k tomu, že inflace překročila 12 %, musel stát znovu převzít kontrolu nad cenami v zemi do svých rukou. Vládní výdaje navíc výrazně poklesly.

Během tohoto časového období byla deflace zaznamenána pouze jednou, v roce 1982. Názory vědců na příčiny tohoto jevu se liší. Někteří odborníci věří, že důvodem je záporný poptávkový šok v Číně, zatímco jiní věří, že v zemi došlo k nabídkovému šoku. (GUERINEAU, 2005, s.336-363)

Na konci 80. let vláda oslabilu kontrolu úvěrů, což mělo za následek zvýšení peněžní zásoby o téměř 50 % jakož i zvýšení nominálního HDP o 13 %. (ZHANG, 2010, s. 373-388) Toto opatření čínské vlády vedlo k poptávkovému šoku. (ZHANG, 2016) V 90. letech se pohybovala inflace v Číně v rozmezí -1,2 %-20,6 %. Jak je patrné z **grafu 5**, inflace v Číně začala opět růst na počátku 90. let a dosáhla hodnoty 14,6 % v roce 1993 a již v roce 1994 dosáhla 20 %, což je nejvyšší hodnotou inflace během sledovaného období.

V 90. letech byla deflace zaznamenána dvakrát: v roce 1998 (-0,89 %) a 1999 (-1,2 %). (KOJIMA, 2005, s. 51) Tyto jevy byly spojeny s nadprodukcí a vývojem „záporného poptávkového šoku“.

Graf 6: Vývoj míry inflace (CPI) v ČLR a USA v letech 1980-1999, (v %)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Ve Spojených státech byla v 80. letech 20. století pozorována paradoxní situace: navzdory recesi v letech 1981–1982 byla inflace ve Spojených státech vysoká, což bylo způsobeno pokračujícím růstem světových cen ropy. V roce 1980 tak inflace činila 13,5 %. V reakci na vysokou inflaci americký Federální rezervní systém v roce 1980 zvýšil

úrokové sazby z 9 % na 19 %. (MCNEES, 1992, s. 3-22) Výsledkem bylo postupné snižování inflace na 3,2 % v roce 1983. V ostatních letech se inflace pohybovala v rozmezí 1,9 % - 4,3 % až do roku 1989 kdy míra inflace vzrostla na 4,8 %.

Stejně jako v 80. letech byla na začátku 90. let v USA pozorována recese. Bylo to způsobeno politickou krizí na Blízkém východě, konkrétně destabilizací politické situace v oblasti Perského zálivu. (MCNEES, 1992, s. 3-22) Ceny ropy stoupaly, což sloužilo jako omezující faktor pro růst americké ekonomiky. Inflace byla 5,4 %. Avšak v následujících letech ve Spojených státech byla nízká míra inflace, což je atypickým jevem v podmínkách rostoucí ekonomiky. Někteří vědci připisují tento paradox následujícím faktorům (ROSENBLUM, 2000, s.4):

- 1) zrychlení světového obchodu;
- 2) zvýšení imigrace;
- 3) dostupnost finančního kapitálu v americké ekonomice;
- 4) rozšíření technologického pokroku ve spotřebitelském a výrobním sektoru.

Podle jiné skupiny vědců byl tento jev způsoben kladným poptávkovým šokem a vysokou konkurencí mezi výrobci. (RICH, 2000) Mezi faktory, které brzdily inflaci na nízké úrovni v 90. letech v USA patří zpomalení ekonomiky na konci tohoto desetiletí, jakož i nízké dovozní ceny v důsledku vysokého měnového kurzu dolaru vůči ostatním světovým měnám. V roce 2000 oproti roku 1995 se měnový kurz dolarů zvýšil o téměř 31 %. (KOTZ, 2001, s.23)

4.1.3 Nezaměstnanost

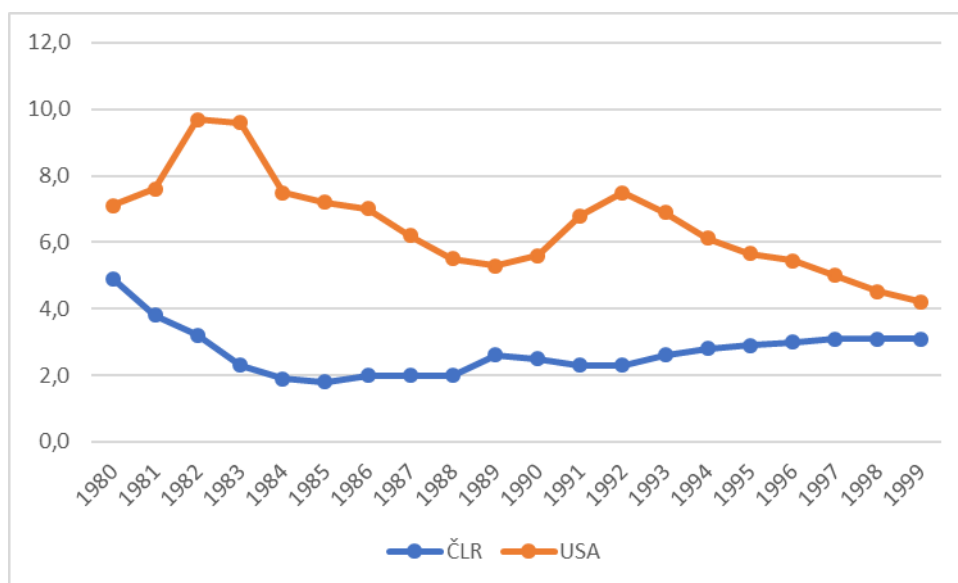
Na grafu vývoje míry nezaměstnanosti na základě údajů Světové banky je vidět, že nezaměstnanost v Číně byla vždy na nízké úrovni. Mnoho vědců se však domnívá, že skutečná míra nezaměstnanosti v Číně je mnohem vyšší než hodnoty, které čínské státní orgány poskytují veřejnosti. Vzhledem k chybějícím skutečným hodnotám čínské míry nezaměstnanosti budu v mé práci opírat o veřejně dostupné údaje. V roce 1980 dosáhla obecná míra nezaměstnanosti své maximální hodnoty za celé sledované období - 4,9 %. V dalších letech došlo v Číně k postupnému poklesu míry nezaměstnanosti až do roku 1985, kdy činila nezaměstnanost 1,8 %. Tento pokles byl způsoben především skutečností, že v důsledku transformací v agrárním sektoru našel velký počet nezaměstnaných z venkovských oblastí práci v nově vzniklých četných venkovských a městských podnicích. (TAO, 2003, s.12)

Během dalších tří let zůstala míra nezaměstnanosti trvale na úrovni 2 %. Dalším významným faktorem, který v této době přispěl k poklesu míry nezaměstnanosti, bylo vytvoření zvláštních pobřežních hospodářských zón, které rovněž vyžadovaly velké množství pracovní síly. (NOMAAN, 2015, s. 12)

Od roku 1989 se míra nezaměstnanosti v Číně zvýšila na 2,6 %, ale již v následujícím roce opět měla klesající charakter. Je pozoruhodné, že nízká míra nezaměstnanosti byla také ovlivněna skutečností, že státní podniky, které měly vysoký počet zaměstnanců, nemohly kvůli vládní kontrole propustit neefektivní pracovníky, protože vláda se obávala, že by to mohlo vést k politické nestabilitě v zemi. (TAO, 2003, s.12)

V 90. letech se pohybovala míra nezaměstnanosti v rozmezí 2,3 % - 3,1 %. Zvýšení míry nezaměstnanosti ve srovnání s osmdesátými léty bylo způsobeno restrukturalizací v městských oblastech a reformami státních podniků. Tyto změny vedly k masivnímu propouštění neefektivních pracovníků ve státních podnicích. Finanční problémy, kterým čelily venkovské podniky a farmy, zapříčinily velkou migraci pracovních sil do měst, která potřebovala levnou pracovní sílu. (CAI, 2009, s.11)

Graf 7: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti ČLR a USA v letech 1980–1999, (v %)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Míra nezaměstnanosti ve Spojených státech v 80. letech byla méně stabilní, a k tomu přispělo mnoho faktorů. Jedním z hlavních důvodů rostoucí míry nezaměstnanosti ve Spojených státech byla recese způsobená ropnou krizí koncem 70. let, jakož i měnová politika Federálního rezervního systému Spojených států, jejímž cílem bylo snížení míry

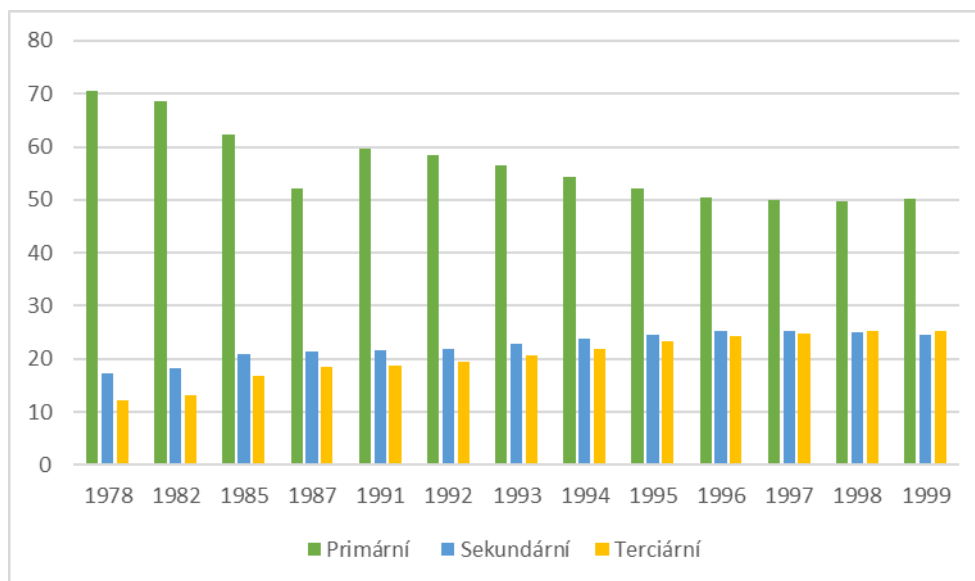
inflace. Hodnota tohoto ukazatele zaznamenala nárůst od roku 1980 až do roku 1982, kdy recese dosáhla svého vrcholu. Během těchto tří let se míra nezaměstnanosti zvýšila ze 7,1 % na 9,7 %. Poté následovalo období poklesu. Snížení úrokových sazeb s cílem stimulovat ekonomiku spolu s růstem vládních výdajů vedly k tomu, že míra nezaměstnanosti v dalších 7 letech klesla z 9,6 % v roce 1983 na 5,3 % v roce 1989. (FANG, 2009, s.34)

V období od roku 1989 do roku 1992, za podmínek další recese způsobené konfliktem v Perském zálivu, míra nezaměstnanosti opět vykázala nárůst. Oproti roku 1989 vzrostla její hodnota o 1,9 % na 7,5 % v roce 1992. Po recesi však opět začal růst americké ekonomiky, což mělo pozitivní vliv na míru nezaměstnanosti. Jak je vidět z **grafu 7**, její hodnota vykazovala klesající trend až do konce 90. let, kdy nezaměstnanost dosáhla nejnižší hodnoty za posledních 20 let - 4,2 %.

4.1.3.1 Podíl zametaných osob podle sektoru ekonomiky

Změny nastaly nejen v míře nezaměstnanosti, ale i ve struktuře zaměstnanosti v Číně. Jak je vidět z grafu, v 80. letech byl počet lidí zaměstnaných ve venkovských oblastech mnohem vyšší než počet lidí zaměstnaných v sekundárním a terciárním sektoru ekonomiky dohromady. Nehledě na to, že do konce 90. let bylo v primárním sektoru zaměstnáno nejvíce lidí, jeho podíl se postupně snižoval a podíl sekundárního a terciárního sektoru se pomalu, ale jistě zvyšoval. Od roku 1982, kdy podíl zaměstnaných osob v primárním sektoru hospodářství činil 68,7 %, klesl v roce 1999 na 50,1 %. Ve stejném období vzrostl podíl sekundárního a terciárního sektoru o 7 % a 13 %. Všechny tyto změny ve struktuře zaměstnanosti v sektorech ekonomiky byly způsobeny již zmíněnými reformami, a to jak ve venkovských, tak i v městských oblastech.

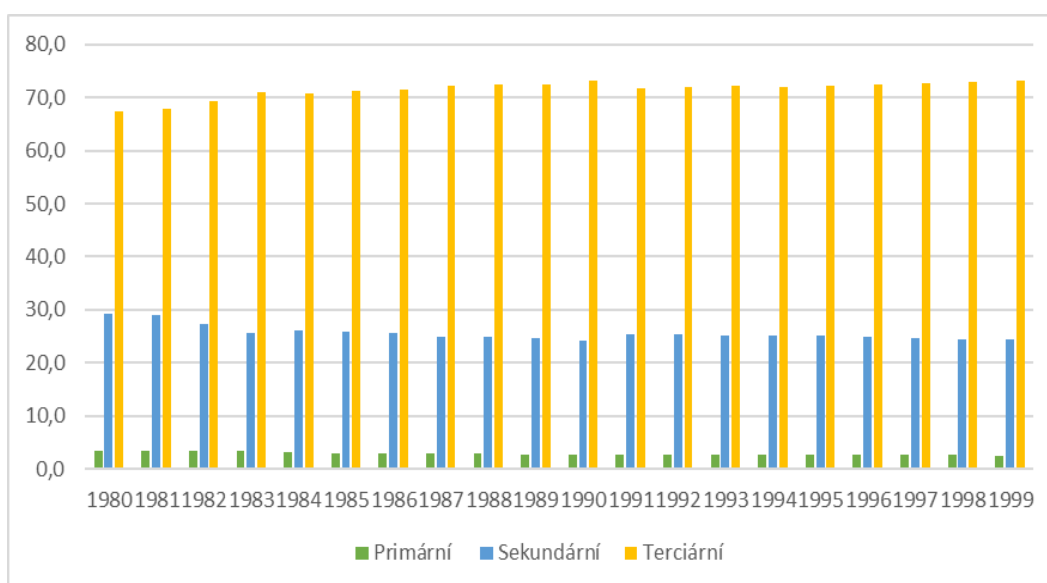
Graf 8: Podíl zaměstnaných osob podle sektoru ekonomiky ČLR za období 1980-1999

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Rozdělení zaměstnané populace podle odvětví hospodářství ve Spojených státech představuje ve srovnání s Čínou zcela odlišný obraz. Podíl zaměstnaných v primárním sektoru za období 1980–1999 nepřesahoval 4 %, zatímco v terciárním sektoru bylo zaměstnáno více než 70 % celkového počtu zaměstnaných v USA během téměř všech let. Jedinou výjimkou bylo období 1980–1983. Podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru za celé období byl více než 25 % celkového počtu zaměstnaných osob, ale nepřekračoval hranici 30 %.

Graf 9: Podíl zaměstnaných osob podle sektoru ekonomiky USA za období 1980-1999

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

4.1.4 Zahraniční obchod

4.1.4.1 Export

Začátek zavedení reformy byl poznamenán růstem čínského vývozu. Od roku 1980 do roku 1985 se tempo růstu vývozu zvýšilo o 128,3 % a vzrostlo z 11,3 miliardy dolarů na 25,8 miliardy dolarů. Tento významný růst byl podpořen politikou státu, která byla v čínské literatuře pojmenována „Protekcí exportu“. (LIN, 2012, s.5)

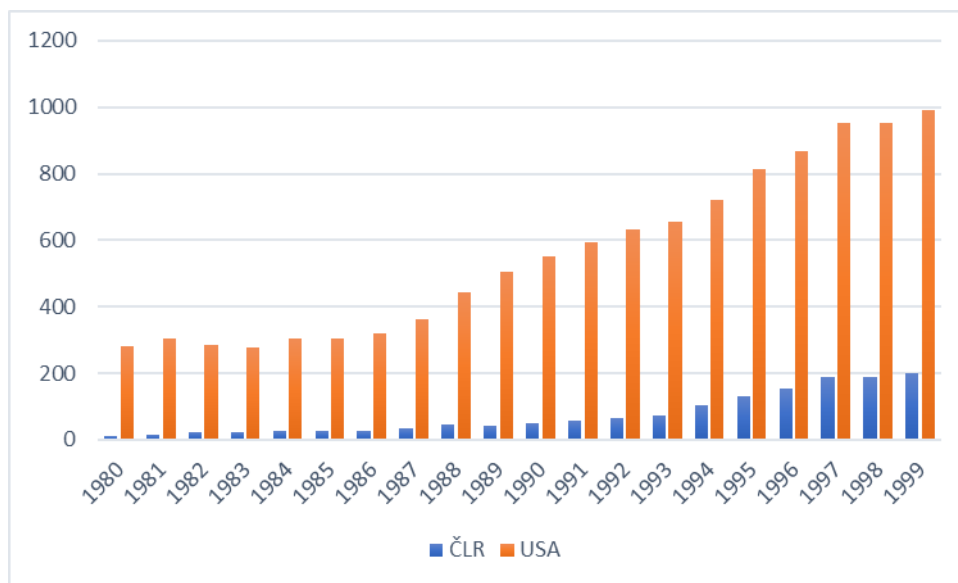
Navzdory pozitivní dynamice byl další růst omezen izolací čínské ekonomiky. Kromě toho, seznam Čínou vyváženého zboží nebyl příliš různorodý a většinu tvořily zemědělské produkty a suroviny. (CUI, 2007, s.3)

Postupem času se situace změnila. V roce 1980 objem exportovaných zemědělských produktů a surovin přesáhl objem exportovaných hotových výrobků více než dvakrát, v roce 1986 se tento poměr snížil 1,5krát. (China Bureau of Statistics, 1999)

Napjatá politická situace v zemi zpomalila čínskou ekonomiku v roce 1989, což mělo negativní dopad na obchod; vývoz klesl o 8,3 % z 44,9 mld. dolarů na 41,19 mld. dolarů. V 90. letech 20. století čínský vývoz vykazoval rychlejší růst, který byl způsoben zejména otevřením nových trhů pro čínské zboží. Průměrný meziroční růst vývozu přesáhl 18 %, a to i přes jeho zpomalení v roce 1997, kdy se v důsledku asijské krize tempo obchodu se zahraničními partnery zpomalilo. Již v roce 1999 však objem vývozu měl stoupající trend a oproti roku 1998 vzrostl o 5,4 %.

Exportní struktura USA a Číny se v tomto období liší. Významnou součástí čínského vývozu v tomto období byla skupina Elektronika, jejíž hodnota za posledních 19 let vzrostla z 292 milionů amerických dolarů na 97,4 miliard dolarů. Je třeba také poznamenat růst hodnot skupin Textil, Stroje, přístroje a el. zařízení a spotřební zboží. Objem vyváženého textilu za toto období vzrostl téměř 35krát a činil 73,1 miliard dolarů v roce 1999. Celkový objem exportovaných strojních zařízení v roce 1999 činil 21,2 miliard dolarů. Výrazný růst vykázal také vývoz spotřebních zboží. V roce 1980 byly tyto výrobky vyvezeny v hodnotě 580 milionů dolarů a již v roce 1999 činil jejich objem 14,7 miliard dolarů. (ECO, 2019)

Graf 10: Export ČLR a USA za období 1980-1999, (v mld. USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Během stejného období probíhala odlišná situace v USA, kde se objem exportu odhadoval na stovky miliard dolarů. Začátek dekády byl poznamenán růstem amerického vývozu o 8 % z 280,7 mld. dolarů na 305,2 mld. dolarů. Jedním z největších obchodních partnerů Spojených států v té době byly země Latinské Ameriky, které zažily v 70. letech ekonomický růst. Když tedy v daném regionu nastala tzv. dluhová krize V roce 1982, americký vývoz poklesl o 7 % ve srovnání s předchozím rokem a činil 283,2 mld. dolarů. Podíl vývozu do zemí Latinské Ameriky v roce 1983 klesl oproti roku 1982 na 12,5 %, kdy podíl vývozu do této oblasti činil 15,5 %. (HICKOK, 1992) Dluhová krize v Latinské Americe však nebyla jediným faktorem ovlivňujícím pokles vývozu USA. Po dlouhém boji s vysokou inflací na konci 70. let nastal čas, aby ekonomika ve Spojených státech opět vzrostla, což mělo pozitivní vliv na měnový kurz dolaru vůči ostatním světovým měnám. (HICKOK, 1992) Tento fenomén nepřinesl prospěch americkým vývozcům, protože jen málo lidí chtělo nakupovat drahé americké zboží a rychle se rozvíjející země jihovýchodní Asie s mnohem levnějším zbožím začaly hrát významnější roli na světovém trhu.

Po krátkém poklesu začalo období intenzivního růstu amerického vývozu. Tomu přispělo i snížení měnového kurzu dolaru, který byl jednou z překážek růstu vývozu. Průměrný meziroční růst exportu zboží a služeb, který trval od roku 1984 do roku 1998, činil 9 %, tj. v průměru se vývoz meziročně zvyšoval o 50,1 mld. dolarů.

Dalším významným důvodem tohoto dlouhodobého růstu vývozu byla relativně stabilní situace na konci 80. a počátku 90. let, a to jak v ekonomice USA, tak v

ekonomikách hlavních obchodních partnerů Spojených států. Vývoz do asijských zemí na konci 80. let tak činil 19 % celkového vývozu USA, zatímco na počátku osmdesátých let podíl exportovaného zboží a služeb do Asie činil pouze 13 %. (HICKOK, 1992, s.18)

Avšak asijské partnery Spojených států amerických v roce 1998 čelili krizi, která negativně ovlivnila ekonomiky téměř všech asijských zemí, s výjimkou Číny, jejíž ekonomika v té době měla rostoucí charakter. Z tohoto důvodu vykázal růst amerického vývozu zápornou hodnotu. V roce 1999 začal vývoz opět stoupat a činil 992,7 mld. dolarů.

Ve Spojených státech byl v tomto období zaznamenáván narůst exportu dvou skupin: Elektronika a Zařízení a Stroje, přístroje a el. zařízení. Během 20 let Spojené státy zvýšily hodnotu vývozu první skupiny více než 5krát. Její celkový objem v roce 1999 činil 150 miliard dolarů. Hodnota skupiny Zařízení a Stroje, přístroje a el. Zařízení se zvýšila téměř 3krát během 20 let. Třetí největší skupinou vývozu z USA byly chemické výrobky. V roce 1980 byl tento druh zboží vyvezen ve výši 21,1 miliard dolarů a v roce 1999 činil celkový objem vyvážených výrobků chemického průmyslu již 68,5 miliard dolarů. Hodnota výrobků leteckého průmyslu, které představují jednou z nejvýznamnějších položek amerického vývozu, se během sledovaného období zvýšila téměř čtyřikrát a činila 54,2 miliard dolarů na konci roku 1999. (OEC, 2019)

4.1.4.2 Import

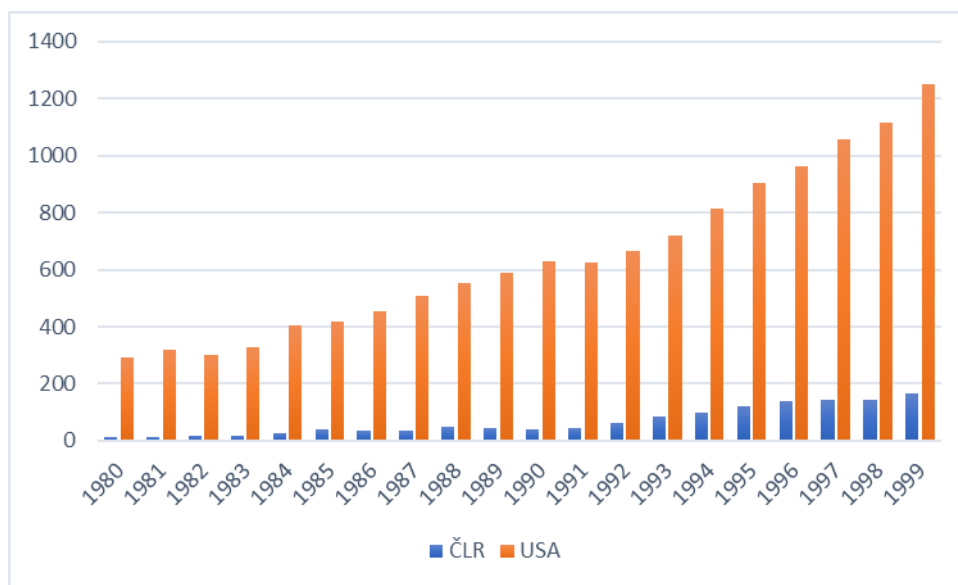
V 80. letech převažovala hodnota dovozu do Číny nad hodnotou vývozu. V roce 1985 vzrostl dovoz více než třikrát oproti roku 1980 a činil 38,3 miliardy dolarů. V roce 1986 došlo k poklesu dovozu, který se oproti roku 1985 snížil o 12 %. Během dalších několika let měl import rostoucí charakter, v roce 1988 se jeho objem oproti roku 1987 zvýšil o rekordních 45 %. Další pokles dovozu v roce 1989 činil 6 % a již v roce 1990 dovoz poklesl o 17 % na 38,46 miliardy dolarů oproti roku 1989. Podobně jako vývoz i hodnota dovozu také vykazovala rychlý růst v Číně 90.let. V průměru tak ročně objem dováženého zboží a služeb stoupal o 15 %.

V seznamu zboží a služeb dovážených do Číny v první polovině sledovaného období lze pozorovat výrazné zvýšení hodnoty dovozu skupiny Textil a skupiny Elektronika. Objem dováženého textilu za posledních 20 let vzrostl téměř 24krát z 2,73 miliard dolarů na 73,1 miliard dolarů v roce 1999. Také v důsledku zrychleného růstu čínské ekonomiky v 80. a 90. letech 20. století byl pozorován růst objemu dovozu

elektroniky. V roce 1999 bylo zboží z této skupiny dovezeno do Číny ve výši 97,4 miliard dolarů, což je téměř 334krát více než v roce 1980. (OEC,2018)

Během tohoto období došlo také k významnému nárůstu podílu Strojírenství (45krát), Spotřebních zboží (25krát) a Chemických výrobků (13krát) na celkovém objemu zboží a služeb dovážených do Číny. (OEC,2018)

Graf 11: Import ČLR a USA za období 1980-1999, (v mld. USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Od roku 1980 do roku 1991 došlo ve Spojených státech k dlouhodobému nárůstu dovozu s výjimkou roku 1982, kdy dovoz poklesl o 4 % ve srovnání s rokem 1981 a dosáhl 303,2 miliardy dolarů. Zhodnocování dolaru vůči ostatním světovým měnám na počátku 80. let způsobilo velký příliv zahraničního zboží na americké trhy, což negativně ovlivnilo americké výrobce, protože americký spotřebitel preferoval nákup levnějších zahraničních výrobků. Od roku 1980 do roku 1990 objem dováženého zboží a služeb vzrostl o 114 % a dosáhl 629,7 mld. dolarů. Průměrný meziroční růst dovozu činil 33,5 mld. dolarů.

V důsledku opatření Ministerstva financí USA o snížení měnového kurzu dolaru, se růst dovozu postupně snižoval a v roce 1991 dosáhl záporné hodnoty. (BLECKER, 1999, s.33) Ve srovnání s rokem 1990 se jeho objem snížil o 1 %. Od roku 1992 se však dovoz opět vyznačoval růstem, který pokračoval až do roku 2001. Ve srovnání s rokem 1991 vzrostl celkový objem importovaných zboží a služeb v roce 1999 o více než 100 % a dosáhl 1,25 trilionů dolarů. Průměrný meziroční nárůst činil 68,8 mld. dolarů.

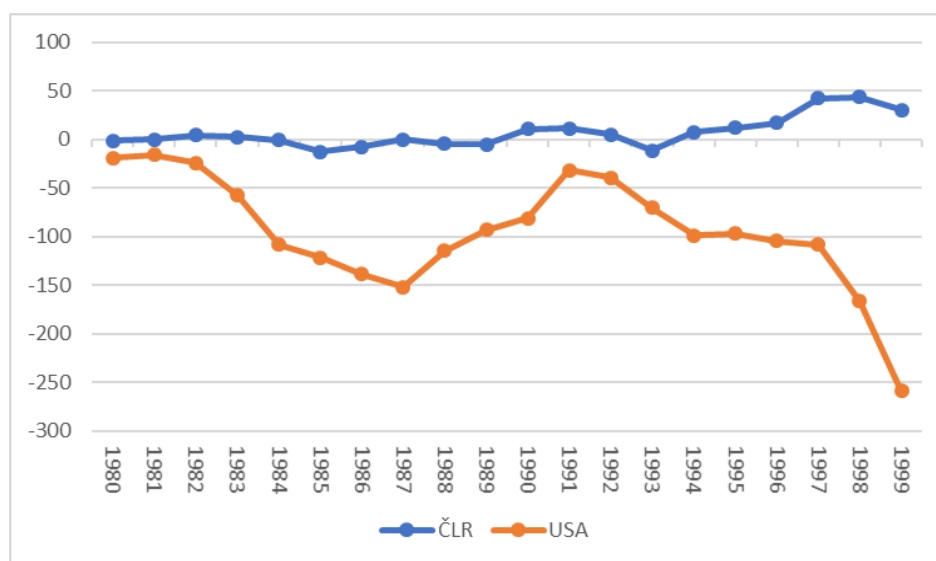
Spolu s růstem vývozu americké elektroniky a strojírenství došlo také k významnému nárůstu dovozu zahraniční elektroniky a strojírenství do Spojených států. V

roce 1980 USA dovezly strojírenské výrobky v hodnotě 47,1 miliard dolarů. Za 20 let se však tato hodnota zvýšila téměř 5krát a činila 239 miliard dolarů. Dovoz zboží ze skupiny Elektronika, která byla druhou největší skupinou ve struktuře dovozu, se v roce 1999 zvýšil více než 11krát a v roce 1999 činil 196 miliard amerických dolarů. Za zmínku stojí také růst dovozu textilních výrobků, jejich hodnota v roce 1999 dosáhla 73 miliard, jakož i chemických výrobků. Zboží této skupiny bylo dovezeno do Spojených států v hodnotě 58,1 miliard dolarů v roce 1999. Nehledě na pokles celkového objemu dovážené ropy (ze 73,5 miliard v roce 1980 na 56 miliard v roce 1999) patřila Ropa mezi prvních pět skupin nejvíce dováženého zboží během první poloviny sledovaného období. (OEC, 2018)

4.1.4.3 Obchodní bilance

Obchodní bilance Číny v průběhu celého sledovaného období několikrát vykazovala zápornou hodnotu. Na základě grafu lze konstatovat, že se to v podstatě stalo v 80. letech 20. století, konkrétně v letech 1980, 1981, 1984, 1988, 1988, 1989 a 1993. V této době začal čínský stát transformaci své plánové ekonomiky, takže důvodem tak častého projevu obchodního deficitu byla s největší pravděpodobností potřeba nákupu moderních zahraničních strojů pro modernizaci ekonomiky. Minimální hodnota obchodní bilance byla zaznamenána v roce 1985, kdy obchodní deficit činil 12,59 mld. dolarů. Od roku 1994 Čína trvale vykazuje pozitivní saldo obchodní bilanci. Je však třeba poznamenat, že navzdory kladnému saldu došlo několikrát ke snížení rozdílu mezi vývozem a dovozem.

Graf 12: Obchodní bilance ČLR a USA v letech 1980-1999, (v mld. USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Z grafu je zřejmé, že v USA situace je zcela opačná. Hodnota obchodní bilance USA vykazuje po celou dobu sledování záporná čísla. Snížení deficitu obchodní bilance bylo pozorováno pouze pětkrát: od roku 1988 do roku 1991, v roce 2001, 2007, 2009, od roku 2011 až do roku 2013.

4.1.5 Statní dluh

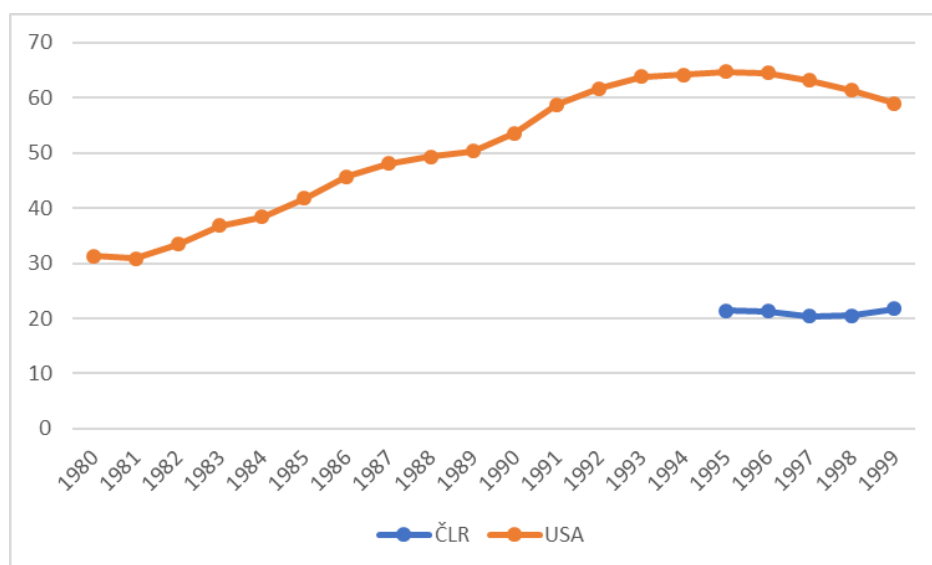
Vzhledem k absenci údajů o čínském státním dluhu za prvních 15 let sledovaného období bude na tento makroekonomický ukazatel brán zřetel od roku 1995.

Jak je patrné z **grafu 13**, poměr státního dluhu k HDP v Číně nebyl v prvních 5 letech větší než 22 %, což je velmi dobrý ukazatel. Tento jev lze vysvětlit vysokou mírou růstu čínské ekonomiky v 90. letech. Během tohoto období byla průměrná roční míra růstu HDP vyšší než 8 %.

Před posuzováním státního dluhu USA je důležité si uvědomit, že hlavními důvody jeho nárůstu během celého sledovaného období byly vojenské konflikty a hospodářské krize, ke kterým došlo v různých letech. (MIN, 2016, s.71).

Na základě údajů Ministerstva financí USA lze konstatovat, že na začátku 80. let měl poměr amerického státního dluhu k HDP krátký klesající trend. Za období od roku 1980 do roku 1981 došlo ke snížení státního dluhu o 1 %, ale pak se úroveň státního dluhu pomalu, ale jistě, stoupala až do roku 1993, kdy činila 64,3 % HDP. Státní dluh se tak za 12 let zvýšil více než dvakrát.

Graf 13: Poměr státního dluhu ČLR a USA k reálnému HDP v letech 1980-1999 (v %)

Zdroj: IMF, US Treasury (2018), vlastní zpracování

Tento růst byl způsoben politikou tehdejšího prezidenta Ronalda Reagana, který zahájil snižování daňových příjmů a zvýšil vládní výdaje, jakož i s otřesy spojené s konfliktem v Perském zálivu během vlády prezidenta George W. Bushe. K relativnímu zpomalení růstu státního dluhu došlo na přelomu desetiletí, kdy ve Spojených státech došlo k hypoteční krizi. Tempo růstu státního dluhu kleslo z 2-3 % na 1 % ročně. Účinná vládní opatření vedla nejen ke stabilní úrovni státního dluhu od roku 1993 do roku 1996, kdy jeho hodnota dosáhla 64 % HDP, ale vytvořila také předpoklady pro jeho budoucí snížení. Od roku 1996 dochází k postupnému snižování hodnoty státního dluhu, jehož nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2001.

4.2 2000-2018

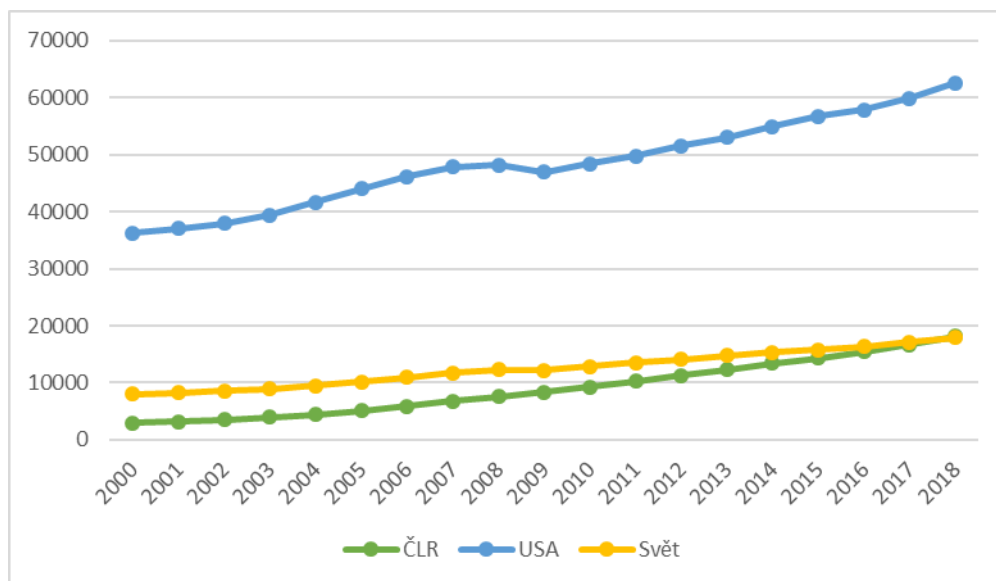
4.2.1 HDP

4.2.1.1 HDP na obyvatele v paritě kupní síly

HDP na obyvatele v Číně vykazuje ve srovnání s předchozím obdobím rychlejší růst. Za 18 let vzrostla hodnota čínského HDP na obyvatele více než 6krát z 2929 dolarů na 18110 dolarů. Je pozoruhodné, že v této době čínský HDP na obyvatele nikdy neměl klesající trend.

V důsledku rychlého růstu ekonomiky se Číně postupem času podařilo dosáhnout stejné hodnoty světového HDP na obyvatele v paritě kupní síly. Od roku 2018 hodnota čínského HDP na obyvatele překročila hodnotu světového HDP. V tomto období měl čínský HDP na obyvatele vyšší hodnotu, než HDP partnerských zemí z BRICS jako jsou Brazílie, Jižní Afrika a Indie. (IMF, 2019)

Graf 14: HDP na obyvatele USA, ČLR a světa v paritě kupní síly za období 2000-2018(v tis. USD)

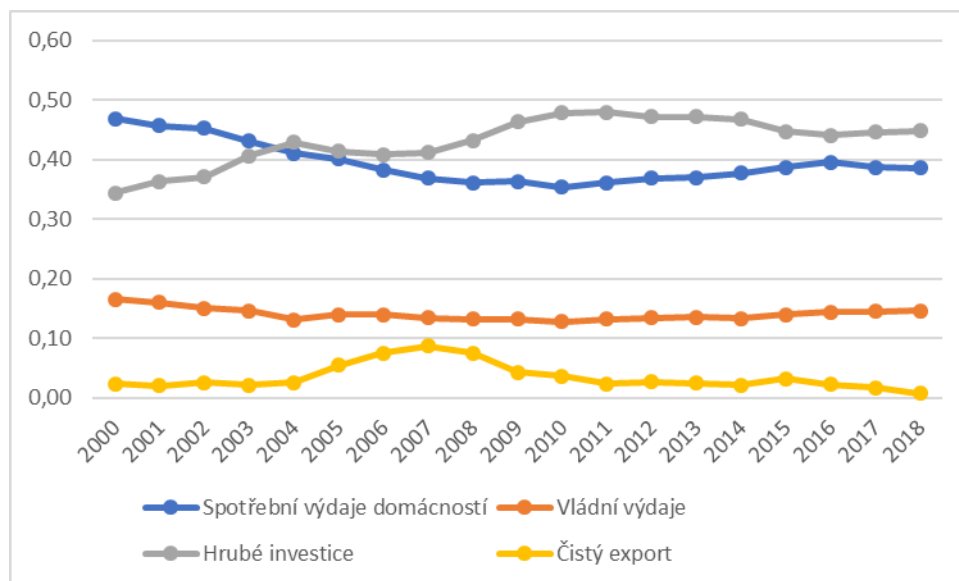
Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Charakteristickým rysem amerického HDP je jeho větší citlivost na nepříznivé makroekonomické faktory. Z **grafu 14** je vidět, že během recese americké ekonomiky růst HDP na obyvatele buď zpomalil nebo měl klesající charakter. Rok 2008 je živým příkladem toho, kdy v důsledku globální finanční krize klesla hodnota HDP na obyvatele o 3 % z 48420 dolarů na 47070 dolarů v roce 2009. V dalších letech tohoto období měl HDP na obyvatele neustále rostoucí tendenci a za 18 let v roce 2018 se zvýšil z 36317 dolarů na 62606 dolarů.

4.2.1.2 Struktura HDP

Během tohoto období došlo k postupnému zvyšování podílu hrubých investic na struktuře ČLR a také ke snižování spotřebitelských výdajů. Podíl hrubých investic již v roce 2004 přesáhl 40 % a nadále rostl. Podíl čistého vývozu na struktuře čínského HDP se mírně zvýšil, ale jeho hodnoty stále nepřesáhly 10 %. Na relativně stabilní úrovni byly vládní výdaje, které se pohybovaly od 13-17 %.

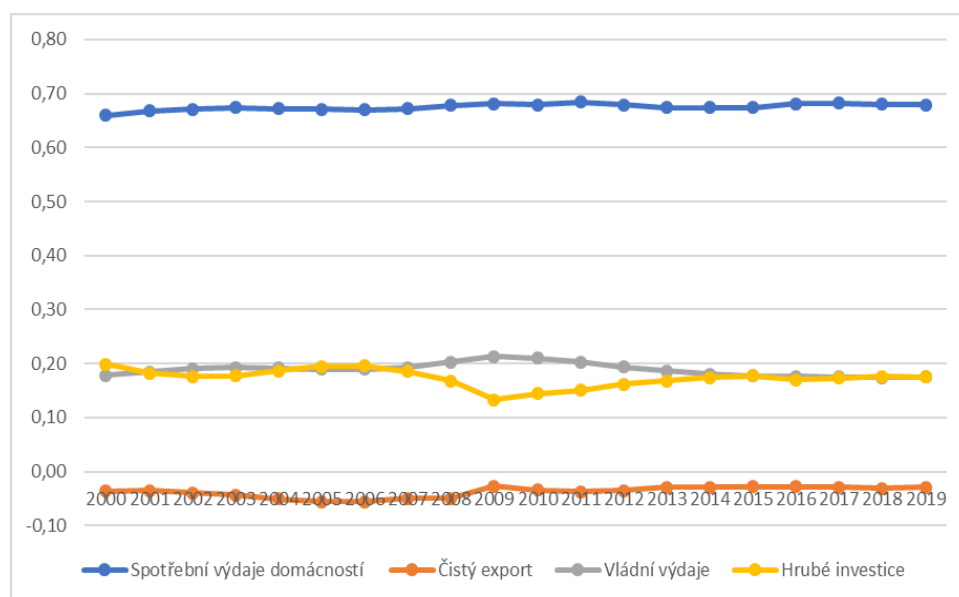
Graf 15: Struktura HDP ČLR za období 2000-2018

Zdroj: The Global Economics (2019), vlastní zpracování

Podíl spotřebních výdajů domácností v období 2000–2018 vykazoval ve srovnání s první polovinou sledovaného období vysoké hodnoty, jejich podíl se pohyboval v rozmezí 66–68 % amerického HDP. Vládní výdaje ve struktuře amerického HDP zůstaly na téměř stejné úrovni jako v období 1980–1999 a pohybovaly se v rozmezí 18 až 21 % HDP. Podíl hrubých investic neprošel významnými změnami. Jejich hodnota se pohybovala v rozmezí od 15 do 20 % amerického HDP. Ve struktuře čistého vývozu se nic nezměnilo. Jeho hodnota je po dobu 19 let nesmírně negativní.

Graf 16: Struktura HDP USA za období 2000-2018

Zdroj: Federal Reserve Bank of Dallas (2019), vlastní zpracování

4.2.2 Inflace

Na konci 90. let snížila Čínská lidová banka počet svých poboček na minimum. Bylo to provedeno pro následující účely: (SIKLOS, 2010, s. 204-223)

1) Minimalizace vlivu místních stranických (komunistických) struktur a měnovou politiku státu;

2) Snížení nákladů v důsledku uzavření neefektivních poboček a přerozdělení uvolněných prostředků za účelem zlepšení činnosti zbývajících 9 poboček.

Na začátku se inflace pod vlivem těchto i dalších opatření vlády pohybovala během několika let v rozmezí -0,7 % - 3,8 %. Ale pak se Čína, pro rozšíření trhů a také za účelem přilákání nových investic do své ekonomiky po mnoha letech diplomatického úsilí, konečně připojila ke Světové obchodní organizaci. To umožnilo zahraničním investorům snadněji a s důvěrou investovat do čínské ekonomiky, která byla tehdy nejrychleji rostoucí ekonomikou na světě. Díky injkcím zahraničních investorů se několikrát zvýšila peněžní zásoba. Situace roku 1994 se opakovala, ekonomika se přehřála a míra inflace dosáhla 5,9 %. (BEIM, 2011, s.11)

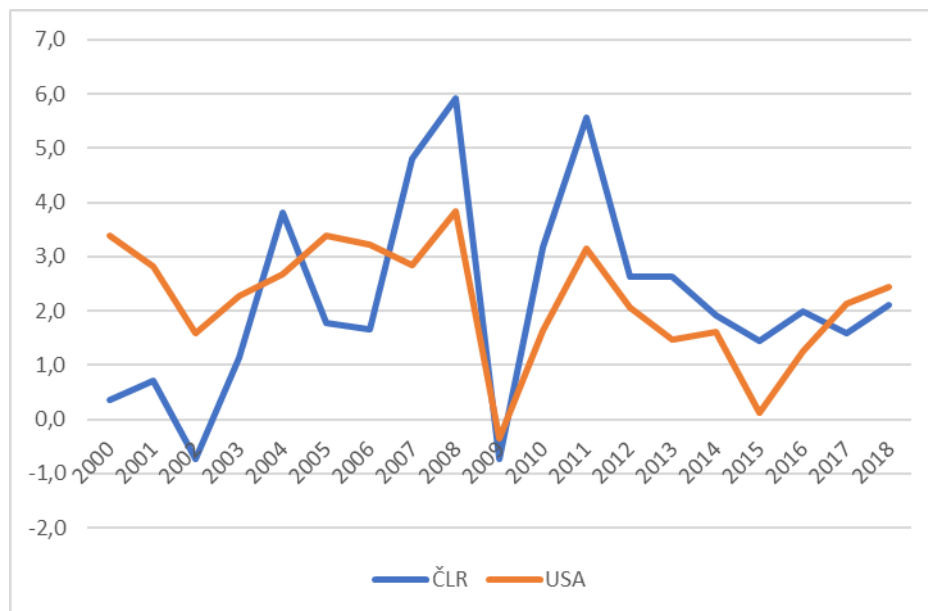
V reakci na hypoteční krizi USA prudce zvýšily úrokovou sazbu, která spolu s dalšími faktory významně snížila obrat dolaru jak v USA, tak po celém světě. Světový obchod zpomalil. Čína jako jeden z největších vývozců na světě nemohla prodávat výrobky do zahraničí kvůli poklesu poptávky po čínském zboží, což vedlo k velkému přebytku statků na místním trhu. (JING, 2011, s.2) V roce 2009 v Číně došlo k deflaci. Deflace byla také ovlivněna zvýšením úrokové sazby ze strany Číny, která snížila úroveň příjmu obyvatelstva. Čínská vláda řádně reagovala na zpomalení hospodářského růstu investováním 4 trilionů Juanů do různých projektů na stimulaci spotřebitelských výdajů. Výsledkem tohoto opatření byl růst ekonomiky, který byl doprovázen růstem cen surovin a růstem mezd. (ZHANG, 2011, 622-629)

V průběhu dalších dvou let vzrostla inflace v roce 2012 na 5,6 %. V rámci boje proti vysoké inflaci přijala Čínská lidová banka řadu opatření, mezi něž patřil nárůst povinných minimálních rezerv na 21,5 % v roce 2011. Opatření přijatá Čínskou lidovou bankou byla účinná: v roce 2012 míra inflace klesla na 2,6 % a růst HDP činil 8,1 % (BIS, 2013).

V následujících letech byla v Číně pozorována nízká míra inflace, která se pohybovala v rozmezí 1,4 % - 2,6 %. Nízká míra inflace v těchto letech byla způsobena přítomností nadměrné výrobní kapacity v některých sektorech čínské ekonomiky a také

zvýšením měnového kurzu čínského Juanu ve srovnání s jinými světovými měnami. (DAY, 2017, s.28)

Graf 17: Vývoj míry inflace (CPI) v ČLR a USA v letech 2000-2018, (v %)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Do roku 2007 zůstávala míra inflace ve Spojených státech v rozmezí 1,5 % - 3,4 %. Nízká míra inflace byla způsobena zpomalením americké ekonomiky na začátku století, jakož i velkým tokem levného zboží z Číny, který brzdil růst cen na americkém trhu (Outline of the U.S. Economy, 2012).

S nástupem celosvětové finanční krize v roce 2008 se míra inflace ve Spojených státech ve srovnání s rokem 2007 zvýšila o 0,09 % a činila 3,8 %. Po růstu míry inflace však následovala deflace způsobená recesí v roce 2009. Míra inflace ve Spojených státech v roce 2009 vykazovala zápornou hodnotu. Federální rezervní systém USA v boji proti recesi zvýšil peněžní zásobu snížením krátkodobé úrokové sazby a také zvýšil své výdaje. (DAVIS, 2009, s.12)

Účinnost těchto opatření je patrná z **grafu 17**. Již v roce 2010 bylo tempo růstu HDP 2,56 %, a tím se také zvýšila míra inflace, která činila 1,6 %. Pro zbývající roky míra inflace nepřekročila 3,2 %. Během recese v roce 2015 byla úroveň tohoto makroekonomického ukazatele 0,1 %. Nízká míra inflace v období po krizi je vysvětlena skutečností, že americká ekonomika funguje daleko pod svým potenciálem, a také tím, že vysoká míra nezaměstnanosti brání růstu mezd a růstu cen. (DAVIS, 2009, s.12)

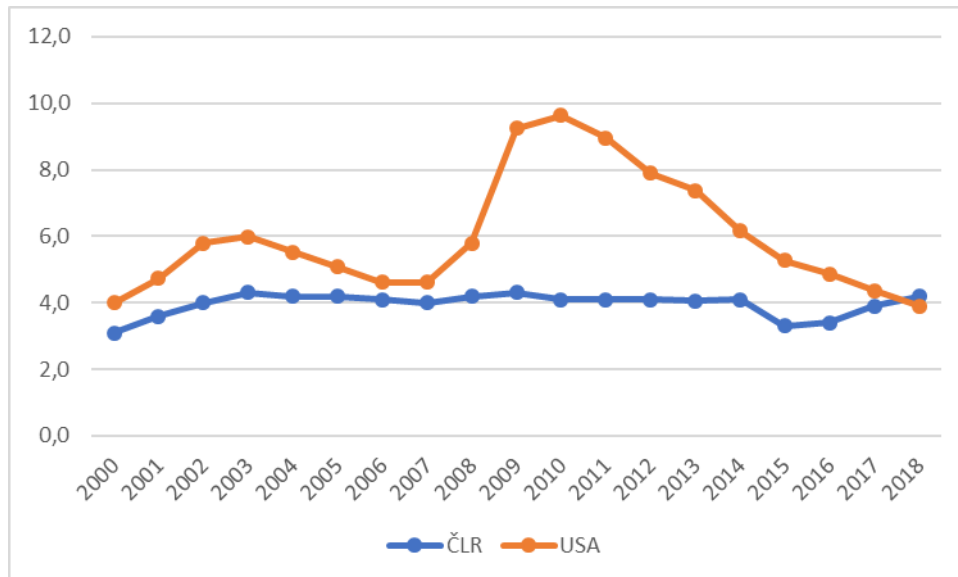
4.2.3 Nezaměstnanost

Od počátku roku 2000 se míra nezaměstnanosti v Číně začala znovu zvyšovat a v roce 2003 dosáhla 4,3 %. Tento nárůst byl způsoben snížením přílivu migrantů z venkovských oblastí do měst v důsledku zde zákonem stanovených nerovných podmínek práce ve srovnání s městskými obyvateli. (ZHANG, 2018, s. 622-629)

Poté však začalo období relativně stabilní čínské míry nezaměstnanosti. Díky rychlému ekonomickému růstu míra nezaměstnanosti v letech 2004 až 2014 nepřekročila 4,3 % a pohybovala v rozmezí 4 % – 4,3 %. Je zajímavé že ani celosvětová finanční krize v roce 2008, během níž se tempo růstu čínského HDP zpomalilo o více než 6 %, neměla velký vliv na míru nezaměstnanosti v Číně. Nejdůležitější úlohu sehrály opatření přijatá čínskou vládou, která v reakci na recesi v rámci stimulace ekonomiky přidělila na různé projekty přibližně 4 miliard Juanů, což umožnilo vytvořit miliony nových pracovních míst. (CAI, 2009, s. 513-531)

Od roku 2015 klesla oficiální míra nezaměstnanosti na 3,3 % a od té doby se pohybovala v rozmezí 3,3 % - 3,9 %.

Graf 18: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti ČLR a USA v letech 2000–2018, (v %)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Posílení hospodářských vztahů na všech úrovních mezi Spojenými státy a Čínou po vstupu této země do Světové obchodní organizace mělo negativní dopad na nezaměstnanost ve Spojených státech. Je zřejmé že Čína má velkou nabídku pracovních

sil, což bylo pro velké americké společnosti stimulačním faktorem, aby přesunuli výrobu svých statků do Číny. (JINHUA, 2013, s. 218-229)

Oproti roku 2000, po vstupu Číny do Světové obchodní organizace v roce 2001 vzrostla v průběhu tří let míra nezaměstnanosti o 2 %. K nárůstu míry nezaměstnanosti také přispěla recese v roce 2001, kdy růst amerického HDP zpomalil o 3 %. Po recesi následoval ekonomický růst, během kterého míra nezaměstnanosti měla klesající charakter až do roku 2007.

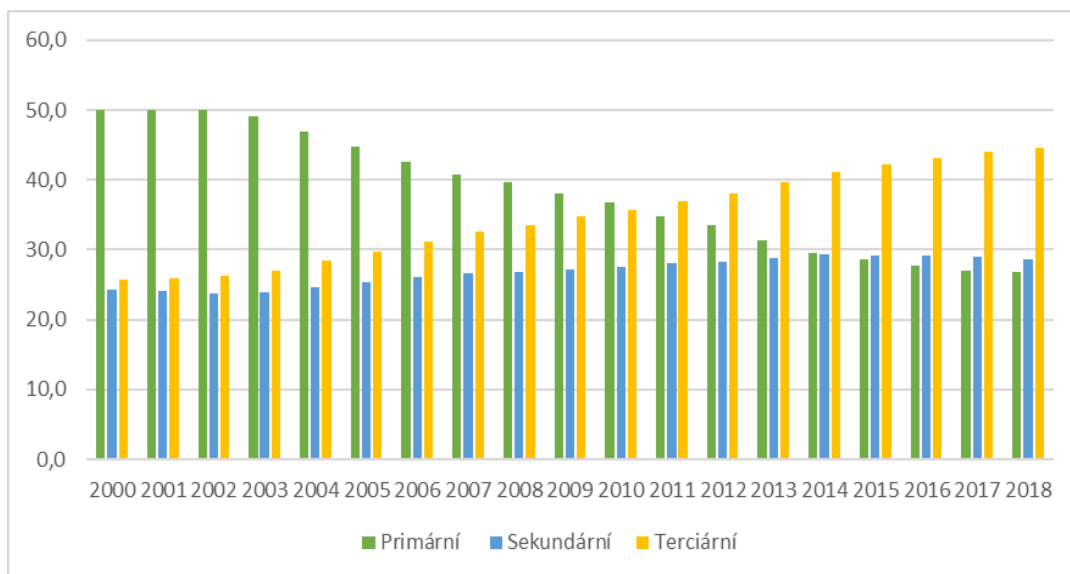
Celosvětová finanční krize, která nastala v roce 2008, měla významný dopad na prudký nárůst nezaměstnanosti ve Spojených státech. V důsledku recese klesla poptávka po americkém zboží a službách a míra nezaměstnanosti dosáhla 9,6 % v roce 2010, což se rovnalo hodnotám z 80.let 20. století. (LEVINE, 2013, s.18)

Navzdory tomu, že recese skončila v roce 2009, míra nezaměstnanosti klesala velmi pomalu. Teprve v roce 2017 dosáhla míra nezaměstnanosti předkrizových hodnot a činila 4,4 %. (KALLEBERG, 2017, s.1-19)

4.2.3.1 Podíl zaměstnaných osob podle sektoru ekonomiky

V tomto období došlo v Číně k postupnému poklesu podílu zaměstnaných v primárním sektoru. Za 18 let se podíl primárního sektoru na celkovém objemu ekonomiky téměř dvakrát snížil z 50 % v roce 2000 na 26,8 % v roce 2018. Tato situace byla způsobena skutečností, že na počátku 80. let byla Čína spíše agrárním státem, ve kterém zemědělství hrálo velmi důležitou roli. Během transformace čínské ekonomiky v tržní ekonomiku se však význam sekundárního a terciárního sektoru významně zvýšil. Z **grafu 19** je patrné, že počet osob zaměstnaných v sekundárním sektoru čínské ekonomiky se od počátku roku 2000 téměř nezměnil a v průběhu 18 let vzrostl pouze o 4,3 %. Jestli se však podívat na vývoj počtu osob zaměstnaných v terciárním sektoru, tj. v oblasti poskytování služeb, je vidět, že se podíl zaměstnaných v terciárním sektoru zvýšil téměř 2krát, z 25,7 % v roce 2000 na 44,6 % v roce 2018.

Graf 19: Podíl zaměstnaných podle sektoru ekonomiky ČLR za období 2000–2018

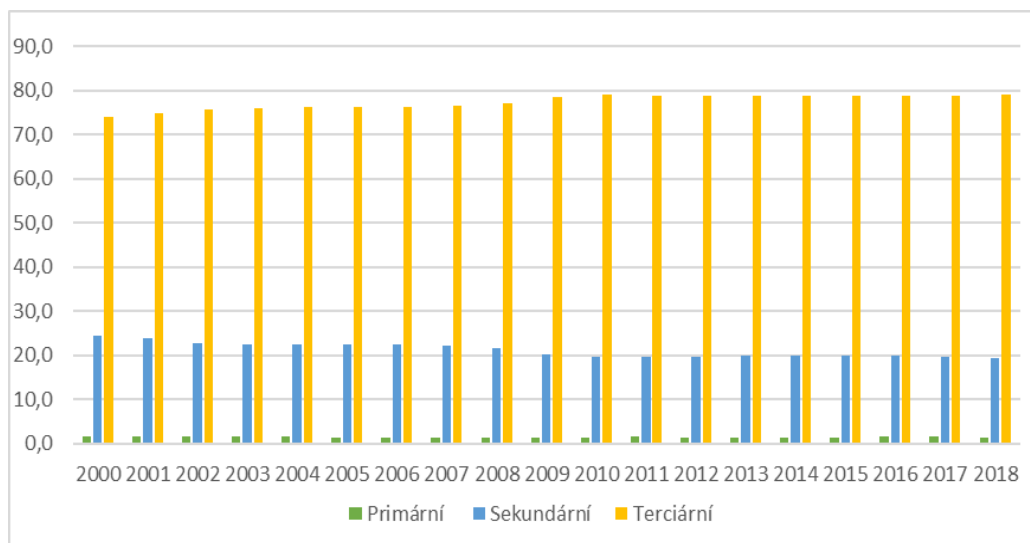

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Stejně jako v minulých dvaceti letech v tomto období absolutně převažuje počet osob zaměstnaných v americkém terciárním sektoru. Podíl osob zaměstnaných v terciárním sektoru se během 20 let zvýšil o 5,1 % a dosáhl 79,1 % z celkového počtu zaměstnaných v americké ekonomice. To je dáno především tím, že v tomto období dochází k odlivu kapitálu z reálného sektoru hospodářství do virtuální ekonomiky, která je výnosnější než reálná ekonomika. (JINHUA, 2013)

Tento jev má také záporný vliv na zaměstnanost v dalších dvou hospodářských sektorech. Jak je vidět z grafu, v tomto období dochází k postupnému poklesu počtu osob zaměstnaných v sekundárním sektoru. Za 20 let se tak podíl zaměstnaných osob v tomto sektoru snížil o 5 % na 19,4 %. V primárním sektoru situace je ještě horší. Za celé období od roku 2000 nepřesahuje podíl zaměstnaných v primárním sektoru 1,5 %.

Graf 20: Podíl zaměstnaných podle sektoru ekonomiky USA za období 2000–2018

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

4.2.4 Zahraniční obchod

4.2.4.1 Export

Začátek nového století v Číně byl také poznamenán rychlým růstem zahraničního obchodu. To bylo především spojeno s realizací reform v čínské ekonomice. Objem zboží prodaného Čínou do jiných zemí se během posledních 20 let ztrojnásobil a činil 7 % celkového světového vývozu. V roce 2005 se Čína stala 3 největším světovým vývozcem a dovozcem. (YAN, 2008, s. 99-118)

Vstup do Světové obchodní organizace v roce 2001 dal Číně ještě větší možnosti rozšířit svůj obchodní potenciál. Dalším stimulujícím faktorem bylo přijetí zákona o mezinárodním obchodu v prosinci 2004, který umožnil firmám vyvážejícím zboží a služby přímo uzavírat smlouvy se zahraničními partnery. Takové privilegium měli dříve pouze státní a zahraniční podniky, které působily v Číně. (BIN, 2015, s.19)

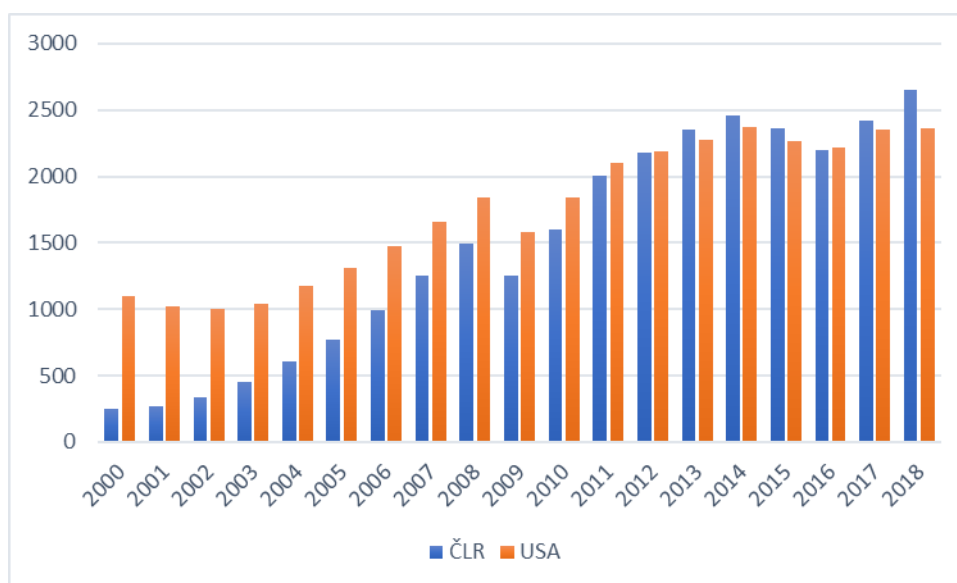
Vývoz v tomto desetiletí měl stoupající trend, s výjimkou roku 2009, kdy se snížila světová poptávka po čínském zboží v důsledku celosvětové finanční krize. Čínský vývoz poklesl o 16 % z 1,49 trilionů dolarů na 1,25 trilionů dolarů. Průměrný meziroční růst v tomto období byl 21,3 %, přičemž největší růst byl zaznamenán v letech 2003 a 2004 a podíl vývozu v čínském HDP se pohyboval v rozmezí od 11 % do 19 % v závislosti na metodě výpočtu. (YANG, 2012, s.21)

Jak je vidět z **grafu 21**, pokles vývozu trval pouze 1 rok kvůli celosvětové finanční krizi v roce 2008, která zasáhla ekonomiky všech zemí světa. To však nebránilo Číně, aby

se v roce 2009 stala největším vývozcem na světě, což jí umožnilo překonat Japonsko a stát se druhou ekonomikou po USA v žebříčku největších ekonomik na světě. Dalších několik let po krizi se také vyznačovalo růstem. Průměrný růst exportu od roku 2010 do roku 2014 byl 14 %. Již v roce 2011 přesáhl celkový vývoz 2 trilionů dolarů, což je obdivuhodné, protože za pouhých 10 let se vývoz zvýšil téměř desetkrát. Nehledě na působivá čísla růstu exportu došlo však od roku 2014 do roku 2016 k jeho poklesu. Celkový objem vývozu tak klesl z 2,46 trilionů dolarů v roce 2014 na 2,36 trilionů dolarů v roce 2015 a v roce 2016 - na 2,2 trilionů dolarů, tj. o 4,1 %, resp. 6,8 %. Tento pokles byl s největší pravděpodobností způsoben stagnací světové ekonomiky a také poklesem světových cen surovin. (MORRISSON, 2019, s.23)

Již v roce 2017 však byl opět pozorován růst čínského vývozu, který ve srovnání s rokem 2016 vzrostl o 1 % a dosáhl 2,42 trilionů dolarů. V roce 2018 hodnota vývozu dosáhla svého maxima za celé sledované období - 2,65 trilionů dolarů.

Graf 21: Export ČLR a USA v rocích 2000-2018, (v mld. USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Stejně jako v první polovině sledovaného období je největší skupinou ve struktuře čínského vývozu Elektronika. Ve srovnání s rokem 2000 vzrostl celkový vývoz čínské elektroniky v roce 2017 téměř 5krát a činil 678 miliard dolarů. Na druhém místě je skupina Strojírenské zařízení. V roce 2000 Čína vyvezla strojírenské zařízení v hodnotě 29,5 miliard dolarů a již v roce 2017 se hodnota dané skupiny zvýšila na 311 miliard dolarů. Čína začala vyvážet výrazně více stavebních materiálů a zařízení a chemických výrobků. Celkový objem vývozu stavebních materiálů a zařízení za posledních 19 let tak vzrostl

6krát a objem vyvážených zboží a výrobků chemického průmyslu vzrostl 8krát ve srovnání s rokem 2000. Je třeba také poznamenat zvýšení vývozu textilních výrobků, tato skupina zboží v první polovině sledovaného období představovala jednou z největších částí čínského vývozu. Za 19 let její hodnota vzrostla na 170 miliard dolarů.

V důsledku recese v roce 2001 vývoz USA klesl o 6 % ve srovnání s rokem 2000, kdy hodnota exportu činila 1,09 trilionů dolarů. Pokles vývozu pokračoval i v roce 2002, kdy vývoz činil 998,7 miliard dolarů.

Od roku 2003 do roku 2008 došlo k nárůstu vývozu, který v průměru za 1 rok stoupal o 160,2 mld. dolarů. Vývoz během tohoto období vzrostl 2,2krát. Celosvětová finanční krize, která nastala v roce 2008, významně snížila poptávku po amerických produktech a oslabil hlavní americké obchodní partnery. V roce 2009 se hodnota vývozu oproti roku 2008 snížila o 13 %. V roce 2010 se vývoz oproti roku 2009 zvýšil o 16 %, což však jeho ukazatelům neumožnilo dosáhnout předkrizových hodnot.

Po finanční krizi začalo pro světový obchod relativně stabilní období, které trvalo až do roku 2018 s výjimkou let 2015–2016, kdy v důsledku zpomalení americké ekonomiky a posílení dolaru vykazala hodnota vývozu z USA poprvé po recesi roku 2009 záporný růst. Poptávka po takovém americkém zboží, jako jsou automobily, chytré telefony a počítače, prudce poklesla. (EGAN, 2016, s.5)

Celkový objem vývozu za tyto dva roky se ve srovnání s rokem 2014 se snížil o 6,4 %. Průměrný roční růst vývozu v letech 2010 až 2014 byl 8,6 %. Od roku 2010 se vývoz zvýšil z 1,86 trilionů dolarů na 2,37 trilionů dolarů v roce 2014. V posledních 2 letech sledovaného období byl opět zaznamenán růst zahraničního obchodu. Hodnota vývozu vzrostla z 2,21 trilionů dolarů na 2,36 trilionů dolarů.

Ve druhé polovině sledovaného období ve struktuře amerického vývozu stále převládaly položky jako Strojírenství, Chemický průmysl, Elektronika a Výroba letadel. Největší skupinou bylo Strojírenství, její hodnota na konci sledovaného období činila 287 miliard dolarů. Na druhém místě se řadí skupina Chemické výrobky. Za 19 let se jejich objem zvýšil téměř dvakrát a činil 132 miliard dolarů. Nehledě na pokles objemu exportované elektroniky je tato třída stále jednou z největších ve struktuře exportu a činila 100 miliard dolarů v roce 2017.

4.2.4.2 Import

Dovozcům zahraničního zboží a služeb do Číny do roku 2001 bránily překážky ve formě vysokých cel uložených čínskou vládou. S přistoupením se ke Světové obchodní organizaci však musela čínská vláda revidovat svou dovozní politiku, aby splnila požadavky dané organizace. Průměrný meziroční růst dovozu činil 21 % a jeho hodnota během 10 let vzrostla o 805,7 mld. dolarů. Největší nárůst byl zaznamenán v letech 2000, 2003 a 2004, kdy meziroční růst dovozu přesáhl 30 %.

Po roce 2009, kdy hodnota dovozu poklesla o 10 %, v letech 2010 a 2011 meziroční tempo růstu dovozu bylo více než 30 %. Od roku 2012 se však tempo růstu dovozu výrazně snížilo a během recese v letech 2015–2016 mělo klesající trend. Během těchto dvou let se objem dovozu ve srovnání s rokem 2014 snížil o 297 mld. dolarů. V letech 2017-2018 objem dováženého zboží a služeb začal opět stoupat. Hodnota dovozu v roce 2017 činila 2,2 trilionů dolarů a v roce 2018 dosáhla 2,54 trilionů dolarů.

Ve srovnání s první polovinou sledovaného období nedošlo ke změně struktury dováženého zboží a služeb do Číny. Největší importovaná položka – elektronika, vzrostla téměř čtyřikrát a činila 178 miliard dolarů. Druhou největší položkou bylo v tomto období Strojírenství. Hodnota dováženého zboží této skupiny dosáhla v roce 2017 výše 210 miliard dolarů, tj. její hodnota se oproti roku 2000 zvýšila více než 7krát. Následuje skupina Výrobky chemického průmyslu. Ve srovnání s rokem 2000 se hodnota dovozů zboží této skupiny v roce 2017 zvýšila více než čtyřikrát a činila 87,4 miliard dolarů. Jednou z největších položek dovozů byla také Ropa. Během 17 let se její hodnota zvýšila z 15,1 miliard na 76 miliard dolarů.

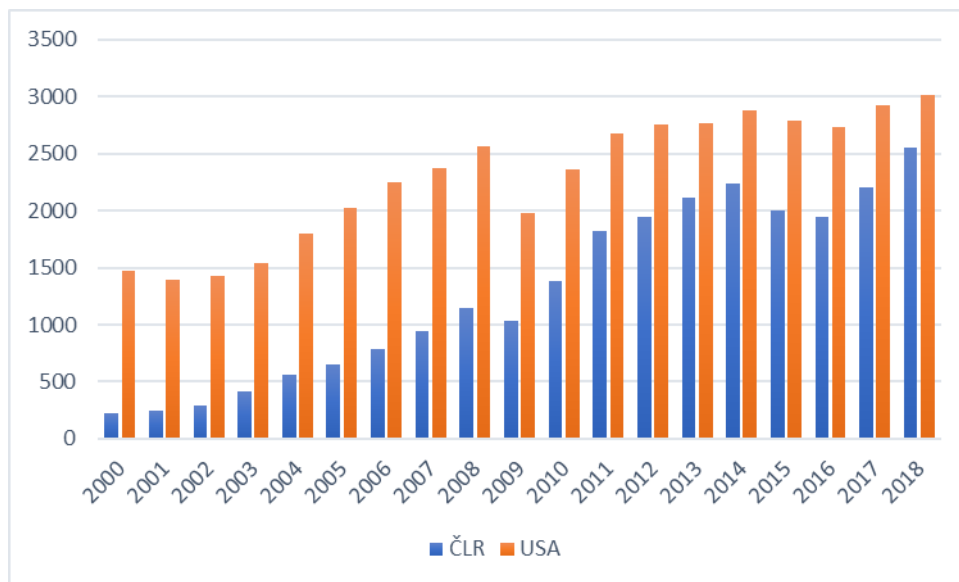
Na počátku nového století ve Spojených státech došlo k poklesu objemu dovážených výrobků, který však trval pouze 1 rok – v roce 2001 činil objem dovozu 1,39 trilionů dolarů, což je o 5 % méně oproti roku 2000. V následujícím roce dovoz vzrostl o 2 % a dosáhl 1,42 trilionů dolarů.

V roce 2008 se dovoz zvýšil 1,6krát na 2,56 trilionů dolarů oproti roku 2003. Průměrný meziroční nárůst činil 189,3 mld. dolarů. Tento nárůst dovozu mohl být způsoben vstupem Číny do Světové obchodní organizace v roce 2001, která již hrála významnou roli ve světovém obchodu. V roce 2009 v důsledku celosvětové finanční krize poklesla hodnota dovozu o 22,7 %, což je o 582 mld. dolarů méně než v roce 2008.

Od roku 2010 do roku 2015 americký import a export rostly přibližně o 8 % ročně. Po dobu 4 let se hodnota dovozu zvýšila z 2,36 trilionů na 2,88 trilionů dolarů. Nástup

recese ve světové ekonomice však přispěl k poklesu dovozu o 5 %. Jeho hodnota v roce 2016 činila 2,73 bilionů dolarů.

Graf 22: Import ČLR a USA v letech 2000-2018, (v mld. USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Dovoz dosáhl svého maxima za celé sledované období a poprvé překročil 3 biliony dolarů během posledních 2 let sledovaného období.

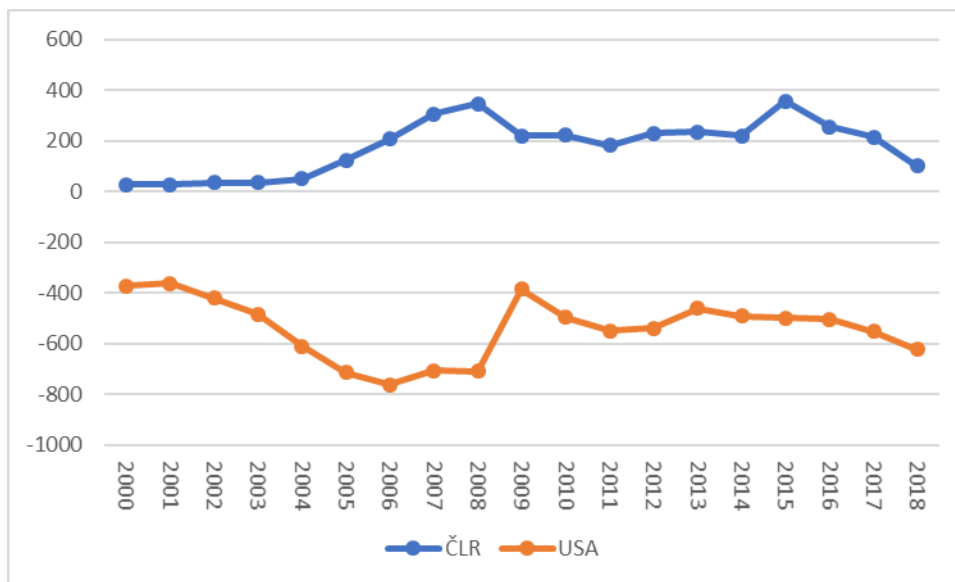
V novém tisíciletí významnou část dovozu z USA opět tvořily Strojírnoství, Elektronika, Ropa, Chemický průmysl a Textilní materiály. Největším položkou, stejně jako v první polovině sledovaného období, zůstává strojírnoství. V roce 2000 bylo zboží této skupiny dovezeno do USA ve výši 264 miliard dolarů, ale v roce 2017 tato hodnota vzrostla na 539 miliard. Během tohoto období se dovoz ropy a elektroniky zvýšil jen nepatrně. Hodnota dovozu elektroniky se za toto období zvýšila z 237 na 281 miliard dolarů a hodnota dovozu ropy vzrostla pouze o 0,8 miliardy dolarů.

4.2.4.3 Obchodní bilance

Od roku 2009 do roku 2011 došlo v Číně k prudkému poklesu hodnoty obchodní bilance. Důvodem byla celosvětová finanční krize, v jejímž důsledku poklesla poptávka po zboží a službách exportovaných Čínou. V tomto ohledu se dynamika růstu obchodní bilance v roce 2011 ve srovnání s rokem 2008 zpomalila o 47 %. Největší pokles obchodní bilance však byl zaznamenán v roce 2018, kdy její hodnota v období recese globální ekonomiky ve srovnání s rokem 2015 poklesla o 254,95 mld. dolarů, tj. tempo růstu

obchodní bilance se zpomalilo o 71,2 %. Obchodní bilance dosáhla v roce 2015 své nejvyšší hodnoty a činila 357,87 mld. dolarů.

Graf 23: Obchodní bilance ČLR a USA v letech 2000-2018, (v mld. USD)

Zdroj: World Bank Data (2018), vlastní zpracování

Ve srovnání s rokem 1980, kdy obchodní deficit činil 18,95 mld. dolarů, se jeho hodnota v roce 2018 zvýšila na 622,11 mld. dolarů. Obchodní deficit dosáhl nejvyšší hodnoty v roce 2006, kdy dosáhl rekordních 761,7 mld. dolarů.

Převaha dovozu nad vývozem ve Spojených státech může být způsobena různými faktory. Například obchodní deficit na počátku 80. let byl důsledkem vysokého měnového kurzu dolaru vůči ostatním světovým měnám, což učinilo výrobu amerického zboží mnohem dražší než výrobu zboží zahraničních konkurentů. Pozorovaný nárůst deficitu obchodní bilance na počátku roku 2000 mohl být způsoben obrovským tokem levnějších výrobků z východoasijských zemí, zejména Číny, která vstoupila do Světové obchodní organizace v roce 2001, což působilo pokles poptávky po amerických zboží na světovém trhu.

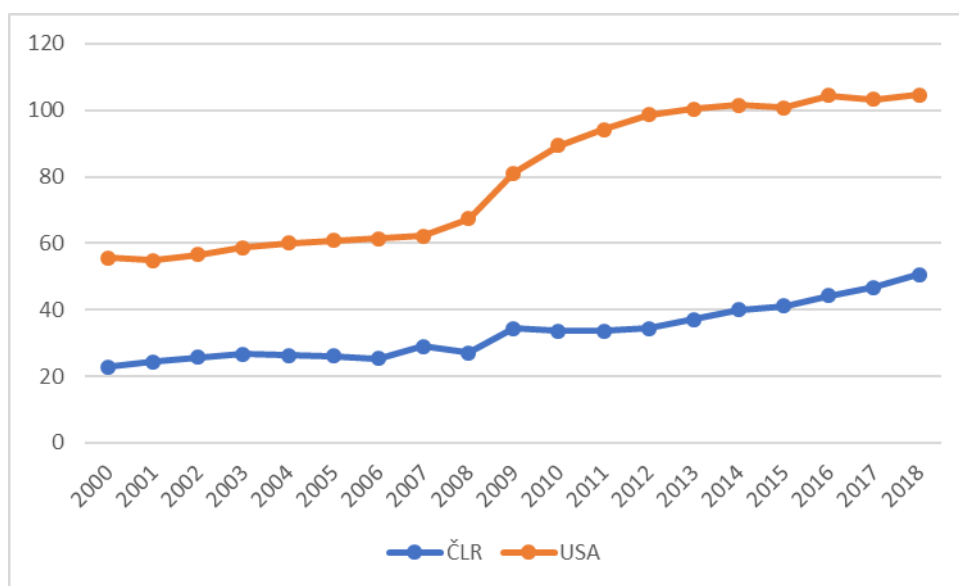
4.2.5 Státní dluh

Poměr čínského státního dluhu k HDP ukazoval pomalý růst na začátku nového tisíciletí a nepřekročil 30 %. Po nástupu celosvětové finanční krize však hodnota státního dluhu začala prudce stoupat. Tento růst byl důsledkem již zmíněné iniciativy čínské vlády investovat více než 4 trilionů Juanů (650 mld. USD) do ekonomiky, které si čínská vláda půjčila od čínských bank. (ROTHMAN, 2019, s.4)

Někteří odborníci se však domnívají, že neoficiální hodnota půjčky daleko přesahuje 4 trilionů Juanů. (GARCIA-HERRERO, 2014, s.10)

Státní dluh Číny, který v roce 2007 činil pouze 29,03 % HDP, tak v roce 2009 vzrostl o 5,32 %. I přes rychlý růst hodnoty čínského státního dluhu, který v roce 2018 představoval více než 50 % HDP, zůstávala jeho hodnota stále nižší než v ostatních vyspělých zemích, jako je Japonsko, Spojené státy americké nebo EU. (CANG, 2017, s. 60-69).

Graf 24: Poměr státního dluhu ČLR a USA k reálnému HDP v letech 2000-2018

Zdroj: IMF, US Treasury (2018), vlastní zpracování

Teroristický útok v září 2001 v New Yorku a následná válka proti terorismu v Afghánistánu a Iráku vedly ke zvýšení amerických vojenských výdajů, což následně ovlivnilo růst státního dluhu. Od roku 2001 tedy vojenské výdaje vzrostly z 31 miliard USD na 235,6 miliard USD v roce 2008.(DOT, 2009)

Ještě větší podnět ke zvýšení státního dluhu byl dán přijetím veřejného zákona č.107-16 (Public Law) v roce 2001, který stanovil snížení daní, což znamenalo snížení příjmů do rozpočtu. Do roku 2007 rostl státní dluh průměrně o 2 % ročně a činil v tomto roce 62,2 % HDP. (GALE, 2002, s.133-186)

S nástupem celosvětové finanční krize a recese která ji následovala, začal americký státní dluh růst ještě rychleji. Během následujících 5 let již hodnota státního dluhu v poměru k HDP činila více než 100 %. Od roku 2013 do roku 2018 se hodnota státního dluhu v poměru k HDP pohybovala v rozmezí 101,5 % - 104,63 %. Stojí za zmínku, že v následujících letech s největší pravděpodobností vzroste státní dluh USA ještě více díky

snížení daňových příjmů do rozpočtu, jakož i kvůli tradičnímu nárůstu vojenských výdajů spolu s nástupem k moci Donalda Trumpa. (PAUL, 2018, s. 73-82)

5 Výsledky a diskuse

5.1 HDP

Nejviditelnější rozdíl v makroekonomických ukazatelích mezi zeměmi se projevuje v HDP na obyvatele ve standardu kupní síly PPS. Přestože hodnota tohoto makroekonomického ukazatele v USA (s výjimkou roku 2008, kdy se tento ukazatel v důsledku světové finanční krize mírně snížil) a v Čínské lidové republice po celou dobu měla rostoucí trend, byl HDP na obyvatele v USA mnohem vyšší, než štetová hodnota. Čínský HDP na obyvatele ve standardu kupní síly PPS naopak dosáhl až v roce 2018 úroveň světového HDP na obyvatele a činil 18110 dolarů, zatímco v roce 1980 činil HDP na obyvatele ve Spojených státech 12553 dolarů. V tomto ohledu při srovnání hodnot HDP na obyvatele dle PPP lze konstatovat, že hodnota amerického HDP na obyvatele za celé období byla mnohonásobně vyšší než v Číně.

5.2 Inflace

Vývoj míry inflace v těchto dvou státech se významně liší. Od začátku sledovaného období do konce se její úroveň v USA snížila z 13,5 % na 2,4 %, zatímco v Číně se hodnota míry inflace snížila z 2,5 % na 2,1 %. Mohlo by se zdát, že míra inflace v ČLR byla v tomto období ve srovnání s mírou inflace v USA nižší, ale ve skutečnosti to bylo naopak. Od roku 1983 do roku 2018 míra inflace ve Spojených státech nepřekročila 5,1 %, zatímco v ČLR byl několikrát zaznamenán neobvyklý růst tohoto makroekonomického ukazatele. Například v roce 1984 míra inflace dosáhla téměř 10 %, v letech 1988-1989 byla míra inflace 18 % a v roce 1994 již 25 %. V letech 1998, 1999, 2003 a 2009 byl v Číně zaznamenán fenomén reverzní inflace, deflace. Ve Spojených státech byla deflace pozorována pouze v roce 2009 během světové hospodářské krize. Lze tedy dojít k závěru, že míra inflace ve Spojených státech byla mnohem stabilnější než v Číně.

5.3 Nezaměstnanost

Stejně jako všechny ostatní makroekonomické ukazatele používané k porovnání ekonomik těchto zemí vykazuje míra nezaměstnanosti odlišný vývojový trend jak v USA, tak v Číně. Podle oficiálních údajů vlády ČLR od roku 1980, kdy byla míra nezaměstnanosti v Číně 4,9 %, její hodnota klesala až do roku 1985 a během celého období nikdy nepřesáhla 5 %. Pokud jde o nezaměstnanost v USA, její hodnota se v tomto

časovém období pohybovala od 4 % do 9,7 %. To naznačuje, že ve srovnání s mírou nezaměstnanosti ve Spojených státech za toto období byla míra nezaměstnanosti v Číně odolnější vůči výzvám, kterým čelily ekonomiky těchto zemí během sledovaného období.

5.4 Zahraníční obchod

Bilance zahraničního obchodu je dalším ukazatelem, který byl použit ke srovnání ekonomiky Číny a Spojených států. Daný makroekonomický ukazatel obsahuje informace o vývozu a dovozu zboží a služeb těchto států. Hodnota obchodní bilance Číny v první polovině sledovaného období měla několikrát zápornou hodnotu. Minimální hodnota obchodního schodku v Číně činila v roce 1985 12,59 miliard dolarů. Od roku 2000 však má obchodní bilance ČLR mimořádně pozitivní saldo. Bylo to způsobeno vstupem Číny do Mezinárodní obchodní organizace, která Číně umožnila otevřít nové trhy pro prodej svých zboží a služeb. Spojené státy však byly tím spíše negativně ovlivněny, protože dovoz zboží a služeb do USA začal růst ještě více než americký export. V USA byl po celé období rozdíl mezi vývozem a dovozem zboží a služeb záporný. Největší obchodní deficit ve Spojených státech byl zaznamenán v roce 2006, kdy jeho hodnota činila 622,11 miliard dolarů.

5.5 Státní dluh

Posledním makroekonomickým ukazatelem, který byl vybrán pro srovnání ekonomik Číny a Spojených států je státní dluh. Pro objektivnější srovnání tohoto ukazatele se používá poměr státního dluhu k HDP. Vzhledem k nedostatku údajů za prvních 15 let první poloviny sledovaného období není možné posoudit, jak vysoký byl podíl čínského státního dluhu na HDP, avšak od roku 1990 do roku 1999 tento ukazatel nepřesahoval 22 % čínského HDP. Čínský státní dluh dosáhl maximální hodnoty v roce 2018, kdy mírně přesahoval 50 % HDP. Podíl státního dluhu na americkém HDP v první polovině sledovaného období neustále rostl, nejvyšší hodnota za toto období byla 64,3 %, ale již ve druhé polovině sledovaného období, v roce 2013, podíl státního dluhu překročil 100% amerického HDP. V roce 2018 činil státní dluh USA 104,63 % HDP. Lze konstatovat, že situace s státním dluhem v Číně je příznivější než ve Spojených státech.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo srovnání ekonomik Číny a USA za období 1980–2018. Podle údajů uvedených ve druhé části této práce, ve kterých byly porovnány makroekonomické ukazatele obou zemí, lze říct, že se ekonomiky Spojených států a Číny výrazně liší. Čína má oproti USA nižší míru nezaměstnanosti, menší státní dluh a lepší obchodní bilanci. USA však měly vyšší částku HDP na obyvatele a stabilnější míru inflace. Současně navzdory této výhodě ČLR je americká ekonomika stabilnější a přizpůsobivější ekonomickým otřesům a krizím během sledovaného období.

Spojené státy tak zůstanou světovým lídrem, navzdory všem úspěchům Číny, protože má flexibilnější adaptivní regulační systémy a stabilnější měnový systém než jeho asijský konkurent. Za zmínku také stojí skutečnost, že pokud vnější a vnitřní investice do ekonomiky hrají po vstupu země do WTO v roce 2001 rozhodující roli v čínské ekonomice, pak má americká ekonomika hlavní základ ve spotřebitelských výdajích, které tvoří více než 60 % celkového HDP.

Je třeba také poznamenat, že dopad pandemie koronavirové infekce COVID-19 na obě ekonomiky. Podle prognózy odborníků škodlivé účinky koronaviru zpomalí růst čínské ekonomiky v roce 2020 o více než 4 %, což bude mít velmi špatný dopad na globální ekonomiku jako celek. Výsledkem je, že Čína, která je největším hospodářským partnerem Spojených států, ovlivní také i ukazatele růstu ekonomiky Spojených států, což povede k „dominovému efektu“.

Nehledě na rozdíly v řadě přístupů, pokud jde o metody řešení a plánování ekonomických úloh, jsou první dvě ekonomiky světa úzce propojeny a budou i nadále spolupracovat, protože soupeření není pro žádného z účastníků této dvojice prospěšné. Proto se Čína nebude snažit proniknout do první pozice za každou cenu, aby nepřehrála svou ekonomiku, a Spojené státy si budou udržovat své vedoucí postavení ve světě v ekonomických ukazatelích ještě alespoň několik desetiletí.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

1. AGAPOVA, Tatiana, 2013. *Makroekonomika*. Moskva: OMM, 376 s. ISBN 978-5-4257-0128-2.
2. BRČÁK, Jozef, Bohuslav SEKERKA a Dana STARÁ, 2014. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Aleš Čeněk, 233 s. ISBN 978-80-7380-492-3.
3. DORNBUSCH, Rudiger a Stanley FISCHER, 1994. *Makroekonomie*. Praha: SPN, 602 s. ISBN 80-04-25556-6.
4. FUCHS, Kamil a Pavel TULEJA, 2003. *Makroekonomie I*. Brno: Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 282 s. ISBN 80-210-3073-9.
5. HELISEK, Mojmír, 2002. *Makroekonomie – Základní kurs*. Slaný: Melandrinum, 279 s. ISBN 80-86175-25-1.
6. HOLMAN, Robert, 2010. *Makroekonomie. Středně pokročilý kurz*. Praha: C.H. Beck, 425 s. ISBN 8071798614.
7. HOLMAN, Robert, 2011. *Ekonomie*. Praha: C.H.Beck-CZ, 720 s. ISBN 978-80-7400-006-5.
8. KAMAEV, Dmitri, 2002. *Ekonomicheskaya teoriya*. Moskva: Vlados, 640 s. ISBN 5-691-00945-1.
9. KVASNIČKA, Pavel, 2008. *Makroekonomie*. Jihlava: VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA, Katedra ekonomie a managementu, 118 s. ISBN 978-80-87035-15-3.
10. MANKIW, Gregory, 1999. *Zásady ekonomie*. Praha: Grada, 763 s. ISBN 978-80-7169-891-3.
11. NEČAS, Libor, 2012. *Základy ekonomiky, učební text*. Ostrava: Fakulta strojní VŠB –TUO, 107 s. ISBN 978-80-248-2776-6.
12. NORDHAUS, William D a Paul A SAMUELSON, 2007. *Ekonomie*. 18. Praha: NS Svoboda, 780 s. ISBN 978-80-205-0590-3.
13. PAULIK, Tibor a Pavlina PELLEŠOVÁ, 2002. *Makroekonomie*. Karvina: Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 132 s. ISBN 80-7248-234-3.
14. PAULIK, Tibor, 2008. *Základy makroekonomie*. Ostrava: Ostravská univerzita, Přírodovědecká fakulta, Institut ekonomie a managementu, 141 s.
15. PAVELKA, Tomáš, 2007. *Makroekonomie, základní kurz*. Slaný: Melandrium, 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.
16. RUSMICHOVÁ, Lada a Jindřich SOUKUP, 2003. *Makroekonomie, základní kurz*. Slaný: Melandrinum, 170 s. ISBN 80-86175-24-3.
17. SIDENKO, Anatolij, Boris BASHKATOV a M. MATVEEVA, 1999. *Mezhdunarodnaya statistika*. Moskva: Delo i Servis, 272 s. ISBN 5-8018-0041-7.
18. ŽÁK, Milan a kol., 2002. *Velká ekonomická encyklopedie*. 2.rozšířené vydání. Praha: Linde, 886 s. ISBN 80-7201-381-5.

7.2 Internetové zdroje

1. BEIM, David, 2011. *The future of Chinese growth* [online]. [cit. 2019-08-06]. Dostupné z:

- https://papers.ssrn.com/sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID1747105_code22412.pdf?abstractid=1635400&mirid=1
2. BIN, SHENG, 2015. *China's Trade Development Strategy and Trade Policy Reforms: Overview and Prospect* [online]. Tianjin [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: http://ipekpp.com/admin/upload_files/Report_3_54_Chinarsquos_2973653904.pdf. Draft paper. Nankai University.
 3. BLECKER, Robert A., 1999. *The Causes of the US Trade Deficit. Statement before the Trade Deficit Review Commission* [online]. Washington DC [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://fs2.american.edu/blecker/www/policy/TradeDeficitStatement.pdf>
 4. CAI, Fang a Kam Wing CHAN, 2009. The global economic crisis and unemployment in China. *Eurasian Geography and Economics* [online]. 2009, 2009(50:5), 513-531 [cit. 2019-08-09]. ISSN 1938-2863. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.2747/1539-7216.50.5.513?needAccess=true>
 5. CAI, Fang, Du YANG a Wang MEIYAN, 2009. *Employment and inequality outcomes in China* [online]. [cit. 2019-05-22]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/els/emp/42546043.pdf>. Institute of Population and Labour Economics, Chinese Academy of Social Sciences.
 6. CANG, Wang Man a Zhou Ming MATT, 2017. Will Rising Debt in China Lead to a Hard Landing? *International Journal of Economics and Finance* [online]. 2017-08-10, 2017(9), 60-69 [cit. 2019-08-01]. ISSN 1916-9728. Dostupné z: <http://online.kottakkalfarookcollege.edu.in:8001/jspui/bitstream/123456789/842/1/69961-255764-1-SM.pdf>
 7. *China Bureau of Statistics: Value of exports by category of commodities* [online], 1999. [cit. 2019-08-12]. Dostupné z: <http://www.stats.gov.cn/english/statisticaldata/yearlydata/YB1999e/q04e.htm>.
 8. CUI, Li a Mustafa Syed HUSAIN, 2007. *Is China changing its stripes? The shifting structure of China's external trade and its implications* [online]. [cit. 2019-08-28]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=AE9_AgAAQBAJ&pg=PT544&lpg=PT544&dq=%22Is+China+changing+its+stripes?+The+shifting+structure+of+China%E2%80%99s+external+trade+and+its+implications%22&source=bl&ots=rwHeumITCF&s

ig=ACfU3U1k5sin45gpFfucA_If5dnkNU34GQ&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwjzw
IbexIPoAhWCjqQKHQ5VChkQ6AEwAnoECACQAQ#v=onepage&q=%22Is%20
China%20changing%20its%20stripes%3F%20The%20shifting%20structure%20of
%20China%E2%80%99s%20external%20trade%20and%20its%20implications%2
2&f=false

9. DAY, Iris, 2017. *Underlying Consumer Price Inflation in China* [online]. Sydney [cit. 2019-07-26]. Dostupné z: <https://rba.gov.au/publications/bulletin/2017/dec/pdf/bu-1217-reserve-bank-bulletin.pdf#page=32>
10. EGAN, Matt, U.S. exports drop for first time since Great Recession. *CNN* [online]. 2016-02-5 [cit. 2019-11-19]. Dostupné z: <https://money.cnn.com/2016/02/05/news/economy/us-exports-fall-2015-recession/index.html>.
11. *EUROSTAT: Inflation in the EU area* [online], 2018. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Inflation_in_the_euro_area.
12. GALE, William G. a Samara R. POTTER, 2002. An Economic Evaluation of the Economic Growth and Tax Relief Reconciliation Act of 2001. *National Tax Journal* [online]. National Tax Association, 03-01-2002, 2002(1), 133-186 [cit. 2020-05-23]. ISSN 0028-0283. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41789603?seq=1>
13. GARCÍA-HERRERO, Alicia a Le XIA, 2014. *China's Debt Problem: How Worrisome and How to Deal with it?* [online]. Hong Kong [cit. 2018-05-18]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3155148
14. GARCIA-HERRERO, Alicia a XIA, Le. 2014. China's Debt Problem: How Worrisome and How to Deal with it? *ODF Working Papers*. Observatorio de Divulgación Financiera Documento de Trabajo, 2014, 15, s.10.
15. GENG, Yong, Xu TIAN, Joseph SARKIS a Sergio ULGIATI, 2017. China-USA Trade: Indicators for Equitable and Environmentally Balanced Resource Exchange. *Ecological Economics* [online]. 2017(132), 245-254 [cit. 2020-03-06]. ISSN 0921-8009. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0921800916309612>

16. GUÉRINEAU, Samuel a Sylviane GUILLAMONT JEANNENEY, 2005. Deflation in China. *China Economic Review* [online]. 2005(16), 336-363 [cit. 2019-02-18]. ISSN 1043-951X. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1043951X05000209>
17. GUPTA, Nabanita Datta, 2018. The Chinese labor market, 2000-2016. *IZA World of Labor* [online]. 2018(437) [cit. 2019-08-13]. ISSN 2054-9571. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/180647/1/iza-wol-437.pdf>
18. HICKOK, Susan a Juan HUNG, 1992. *Explaining the Persistence of the US Trade Deficit in the Late 1980s* [online]. 29-46 [cit. 2018-12-12]. Dostupné z: https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/frbnyreview/pages/1990-1994/67166_1990-1994.pdf
19. *International Monetary Fund: GDP based on PPP, share of world* [online], 2019. [cit. 2019-11-16]. Dostupné z: https://www.imf.org/external/datamapper/PPPSH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEO_WORL
20. JING, Ran, The collapse speed of China's exports in the 2008–2009 financial crisis. *CESifo Economic Studies* [online]. 2012-12-01, 2012(4), 650-670 [cit. 2018-12-22]. ISSN 1612-7501. Dostupné z: <https://academic.oup.com/cesifo/article-abstract/58/4/650/418267>
21. JINHUA, Li, 2013. Analysis of the High Unemployment Rate in the USA. *World Review of Political Economy* [online]. Pluto Journals, 2013(2), 218-229 [cit. 2020-03-06]. ISSN 2042-8928. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.13169/worlrevipoliecon.4.2.0218?seq=1>
22. KALLEBERG, Arne L. a Till M. VON WACHTER, 2017. The U.S. Labor Market During and After the Great Recession: Continuities and Transformations. *The Russell Sage Foundation Journal of the Social Sciences* [online]. (3.3), 1-19 [cit. 2019-11-19]. ISSN 978-0-87154-992-1. Dostupné z: <https://www.rsjournal.org/content/rsfjss/3/3/1.full.pdf>
23. KOJIMA, Ryota, Shinya NAKAMURA a Shinsuke OKYAMA, 2005. *Inflation Dynamics in China* [online]. Tokyo [cit. 2018-12-30]. Dostupné z: https://www.boj.or.jp/en/research/wps_rev/wps_2005/data/wp05e09.pdf
24. KOTZ, David a Thompson HALL, 2001. *The US Economy in the 1990s: A Neoliberal Success Story?* [online]. Amherst [cit. 2019-08-07]. Dostupné z:

- <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.494.1323&rep=rep1&type=pdf>
25. LAU, Lawrence J, 2015. *The Sources of Chinese Economic Growth Since 1978* [online]. [cit. 2019-04-12]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2686469
 26. LEVINE, Linda, 2013. *The Increase in Unemployment Since 2007: Is It Cyclical or Structural?* [online]. Washington DC [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2031&context=key_workplace
 27. LIANG, Yan, 2008. Why Are China's Exports Special?: The Role of FDI, Regional Trade, and Government Policies. *The Chinese Economy* [online]. 2008(6), 99-118 [cit. 2020-03-07]. ISSN 1558-0954. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.2753/CES1097-1475410605?needAccess=true>
 28. LIN, Justin Yifu a Yan WANG, 2012. China's integration with the world: Development as a process of learning and industrial upgrading. *China Economic Policy Review* [online]. 2012(1.01) [cit. 2020-03-06]. ISSN 1793-9704. Dostupné z: <https://www.worldscientific.com/doi/pdf/10.1142/S179396901250001X>
 29. *Mattherw's Asia: China's Debt Problem* [online], 2019. [cit. 2019-06-21]. Dostupné z: <https://institutional.matthewsasia.com/chinas-debt-problem/>
 30. MCNEES, Stephen K., 1992. The 1990-91 recession in historical perspective. *New England Economic Review* [online]. 1992, 3-22 [cit. 2019-08-23]. ISSN 0028-4726. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/a/fip/fedbne/y1992ijanp3-22.html#download>
 31. MORRISON, Wayne M., 2014. *China's economic rise: History, trends, challenges, and implications for the United States* [online]. [cit. 2019-02-21]. Dostupné z: https://digitalcommons.ilr.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2323&context=key_workplace
 32. MORRISSON, Wayne M. 2019. *China's economic rise: History, trends, challenges, and implications for the United States*. Washington, DC : Congressional Research Service, 2019. s. 23.
 33. NOMAAN, Majid, 2015. *The great employment transformation in China* [online]. [cit. 2019-08-11]. Dostupné z: https://www.ilo.org/public/libdoc/ilo/2015/115B09_182_engl.pdf

34. RAN, Tao a Ray BROOKS, 2013. *China's Labor Market Performance and Challenges* [online]. International Monetary Fund [cit. 2019-07-20]. ISBN 1452739943. Dostupné z: https://www.globalmon.org.hk/sites/default/files/shares/WOL/china_labor_market_IMF.pdf
35. RICH, Robert W. a Donald RISSMILLER, 2000. Understanding the Recent Behavior of U.S. Inflation. *Current Issues in Economics and Finance* [online]. 2000(6) [cit. 2019-07-07]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/Sol3/Delivery.cfm/SSRN_ID722506_code387943.pdf?abstractid=722506&mirid=1
36. ROSENBLUM, Harvey, 2000. *THE 1990S INFLATION PUZZLE* [online]. [cit. 2019-08-02]. Dostupné z: <https://www.dallasfed.org/~media/documents/research/swe/2000/swe0003.pdf>
37. ROTHMAN, Andy. 2019. China's Debt Problem. . *China's Debt Problem. Matthews Asia, marec, 2019.* [Online] 2019. [Citace: 21. 3 2019.] Dostupné z: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwjR2e22kM3jAhUB7aYKHV4jDxoQFjAAegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fwww.advisorperspectives.com%2Fcommentarie>.
38. SHEN, Leilei a Peri SILVA, 2018. Value-added exports and US local labor markets: Does China really matter? *European Economic Review* [online]. 2018(101), 479-504 [cit. 2019-07-08]. ISSN 0014-2921. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0014292117301976>
39. SIKLOS, Pierre L. a Yang ZHANG, 2015. Identifying the shocks driving inflation in China. *Pacific Economic Review* [online]. 2010(15.2), 204-233 [cit. 2019-05-17]. ISSN 1468-0106. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1468-0106.2010.00498.x>
40. STUART, Paul, 2018. US Debt: The Next Financial Crisis? *Journal of Economics Finance and International Business* [online]. 2018(2), 73-82 [cit. 2019-07-29]. ISSN 2521-8301. Dostupné z: <http://revistas.usil.edu.pe/index.php/jefib/article/download/221/414>
41. TAO, Ran a Ray BROOKS, 2003. *China's labor market performance and challenges.* [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://books.google.com/books?hl=cs&lr=&id=RTB7iidnpxMC&oi=fnd&pg=PA3>

- &dq=+pdf+IMF,+China%27s+labor+market+performance+and+challenges.+TAO,+Ran+a+BROOKS,+Ray.+&ots=S02ILB4QT6&sig=pR00_9ejJ4buu2dLPPz9ffqCRxg#v=onepage&q&f=false. Working paper. International Monetary Fund.
42. The Global Economy: China: Government spending, percent of GDP [online], 2019. [cit. 2020-02-09]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/China/government_size/
43. U.S. Department of Treasury: Financial Year 2008 [online], 2009. [cit. 2019-11-12]. Dostupné z: <https://www.treasury.gov/about/budget-performance/Pages/index2008.aspx>.
44. TreasuryDirect: Historical Debt Outstanding – Annual [online], 2019. The US Treasury [cit. 2019-05-13]. Dostupné z: <https://www.treasurydirect.gov/govt/reports/pd/histdebt/histdebt.htm>
45. The World Bank: GDP per capita - USA, China [online], 2019. [cit. 2019-06-23]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=CN-US>
46. The World Bank: Unemployment, total (% of total labor force) (national estimate) [online], 2019. [cit. 2019-06-03]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?locations=CN-US>
47. The World Bank: Exports of goods and services (current US\$) [online], 2019. [cit. 2019-07-10]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?locations=CN-US>
48. XIAOLIN, Lu, Guo KUN, Zhi DONG a Xuan WANG, 2016. Financial development and relationship evolvement among money supply, economic growth and inflation: a comparative study from the US and China. *Applied Economics* [online]. 2016-07-29, 2016(10), 1032-1045 [cit. 2019-09-10]. ISSN 1466-4283. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00036846.2016.1210776>
49. XINMING, Song, Chen GONG a Zheng XIAOYING, 2010. Chinese Life Expectancy and Policy Implications. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* [online]. 2010(5), 7550-7555 [cit. 2019-08-15]. ISSN 1877-0428. Dostupné z: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S1877042810012541?token=83DB6C071B040E8AF7DAAF2D2BADEB253B2596968D42BF227CABC35519453FAF41F969BAEF941395E36EDAED8261CF40>
50. XU, Min, Suk Hi KIM a Hassan MOUSSAWI, 2016. The US Government Debt: Consequences, Causes, and Solutions. *Journal of Applied Business and Economics*

- [online]. 2016(18.1) [cit. 2019-06-01]. ISSN 1499-691X. Dostupné z: <https://articlegateway.com/index.php/JABE/article/view/829/779>
51. YAO, Yang, 2012. Double transition and China's export-led growth. HUANG, Yiping a Miaojie YU. *China's New Role in the World Economy* [online]. London: Routledge [cit. 2019-08-01]. ISBN 9780203078280. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780203078280>
52. ZHANG, Chengsi a Joel CLOVIS, 2010. China inflation dynamics: Persistence and policy regimes. *Journal of Policy Modeling* [online]. 2010, 373-388 [cit. 2019-06-30]. ISSN 0161-8938. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0161893810000177/pdf?md5=4c9d037ffb7c7cf52cc9782e1350a4ed&pid=1-s2.0-S0161893810000177-main.pdf>
53. ZHANG, Chengsi, 2018. Inflation persistence, inflation expectations, and monetary policy in China. *Economic Modelling* [online]. 2018(28), 622-629 [cit. 2019-07-22]. ISSN 0264-9993. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264999310001069/pdf?md5=e821891285249cab739e160e6b17c5ad&pid=1-s2.0-S0264999310001069-main.pdf>
54. ZHANG, Hongjun, Wenying CHEN a Weilong HUANG, 2016. TIMES modelling of transport sector in China and USA: Comparisons from a decarbonization perspective. *Applied Energy* [online]. 2016(162), 1505-1514 [cit. 2019-08-31]. ISSN 0306-2619. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306261915010600/pdf?md5=bfe5568714b41936cc4b85df0c4feb4b&pid=1-s2.0-S0306261915010600-main.pdf>
55. ZHANG, Yuhua, 2016. *What Explains Inflation in China?* [online]. The Hague [cit. 2019-06-27]. Dostupné z: https://thesis.eur.nl/pub/37011/YZhang_moodldata_temp_turnitintool_1069067599_932_1478596666_3596.pdf